

Resultaten Enquête Broodfondsen

Behorend bij MA Thesis

Masterprogramma: Politiek en maatschappij in historisch perspectief

Student: Jonathan Fink-Jensen

Studentnummer: 3483649

Scriptiebegeleider: prof. dr. Tine De Moor

Datum: 17-5-2014

Inhoud

1: Enquête	3
1.1 Representativiteit.....	3
1.2 Broodfondsdeelnemers en Nederlandse zelfstandigen	4
1.3 Verschuiving in achtergrond	9
1.4 Drijfveren en betrokkenheid	12
2: Interviews	19
2.1 Interview André Jonkers, Utrecht 11-2-2014	20
2.2 Diepte-interviews	29
3: Gevalstudies	61

1. Enquête

1.1 Representativiteit

Hoe groot is de respons?

De enquête is naar alle Broodfondsdeelnemers van Broodfondsen die voor 1 februari 2014 zijn opgestart verstuurd. In totaal waren dat 2.422 mensen. De enquête is gestart door 889 mensen, 827 enquêtes zijn voltooid. Dit betekent dat 34,1% van alle Broodfondsdeelnemers de enquête heeft voltooid.

Wie zijn de respondenten?

Om te bepalen hoe betrouwbaar en representatief de uitkomsten van de enquête zijn is het zinnig om de persoonskenmerken van de respondenten af te zetten tegen die van alle Broodfondsdeelnemers die per 1 februari 2014 lid zijn.

Geslacht

Van de respondenten is 45,3% man en 54,7% vrouw. Deze verhouding komt niet helemaal overeen met de man-vrouw verhouding onder alle Broodfondsdeelnemers, aangezien 53,3% van de leden man en 46,7% van de leden vrouw is. Desalniettemin zijn beide groepen ruim vertegenwoordigd.

Leeftijd

De leeftijdsverhouding van de respondenten komen grotendeels overeen met de spreiding in leeftijd binnen de bestaande Broodfondsgroepen (zie tabel 1.1). De leeftijdsgroep 51-60 is enigszins oververtegenwoordigd, wat betekent dat alle andere leeftijdsgroepen iets ondervertegenwoordigd zijn.

Tabel 1.1 Leeftijd t.o.v. alle Broodfondsen

	Alle Broodfondsdeelnemers per 1-2-2014	Respondenten
0-30	2,3%	1,6%
31-40	19,4%	18,4%
41-50	40,1%	38,8%
51-60	33,8%	37,0%
61-70	4,3%	4,2%

Reflectie

Met een respons van 34,1% is het oorspronkelijke streven van 40% niet gehaald, maar zijn de uitkomsten van de enquête wel betrouwbaar. De persoonskenmerken van de respondenten met betrekking tot geslacht en leeftijdsspreiding komen behoorlijk goed overeen met de persoonskenmerken van alle Broodfondsdeelnemers samen.

1.2 Broodfondsdeelnemers en Nederlandse zelfstandigen

Om te bepalen of Broodfondsen vooral een specifieke groep Nederlandse zelfstandigen vertegenwoordigen, zijn er meerdere persoonskenmerken waarop beide groepen met elkaar vergeleken kunnen worden. Wanneer we de persoonskenmerken van de respondenten afzetten tegen de persoonskenmerken van alle zelfstandigen in Nederland in 2013, vallen enkele grote verschillen op.¹

Algemene persoonskenmerken

Geslacht

De man-vrouw verhouding onder alle zelfstandigen in Nederland was in 2013 veel minder in balans dan onder Broodfondsdeelnemers: 66,9% van de zelfstandigen was man en 33,1% vrouw.

Leeftijd

Ook de leeftijdsverhouding van de respondenten toont verschillen met die van alle zelfstandigen (zie tabel 1.2). Met name de 'jonge' ondernemers worden ondervertegenwoordigd binnen de Broodfondsen, terwijl de zelfstandigen van 45-55 jaar ruim oververtegenwoordigd zijn:

	Zelfstandigen 2013	Respondenten
0-35	18,7%	8,5%
35-45	28,4%	27,2%
45-55	32,1%	45,6%
55-65	20,7%	19,4%

¹ Cijfers geraadpleegd via statline.cbs.nl Laatst geraadpleegd op 9-5-2014. Zelfstandigen omvatten hier personen die werkzaam zijn in eigen bedrijf of praktijk, personen die werkzaam zijn in bedrijf of praktijk van hun partner of ouders en, tot slot, overige zelfstandigen (onder meer freelancers).

Opleidingsachtergrond

De respondenten zijn gemiddeld veel hoger opgeleid dan alle zelfstandigen in Nederland (zie tabel 1.3). Maar liefst 86,4% van alle respondenten is hoog opgeleid, terwijl 'slechts' 38,9% van alle zelfstandigen hoog opgeleid is. Verhoudingsgewijs is het verschil in laag opgeleiden het grootst: 1,1% van de respondenten is laag opgeleid, terwijl 17% van alle zelfstandigen in 2013 laag opgeleid was.

Tabel 1.3 Opleidingsachtergrond t.o.v. alle zelfstandigen

	Zelfstandigen 2013	Respondenten
Laag	17,0%	1,1%
Middelbaar	42,3%	12,5%
Hoog	38,9%	86,4%

Nationaliteit

Het overgrote deel van de respondenten bezit de Nederlandse nationaliteit: 98,1%. Deze cijfers zijn niet direct te vergelijken met alle zelfstandigen in Nederland, aangezien daar alleen de herkomst van is gedocumenteerd. Van alle zelfstandigen in 2013 was 81,7% van autochtone herkomst.

Overige persoonskenmerken

Bedrijfssector²

Wat de professionele achtergrond betreft, valt vooral het hoge percentage respondenten op dat in de niet-commerciële dienstverlening werkzaam is: 74,1% (zie tabel 1.4). Onderstaande cijfers kunnen niet direct met elkaar worden vergeleken, aangezien respondenten veelvuldig gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid om meerdere antwoorden in te vullen. Het CBS is strikter geweest in de verdeling, elke zelfstandige is maximaal in één sector geplaatst.

Tabel 1.4 Bedrijfssector t.o.v. alle zelfstandigen

	Zelfstandigen 2012	Respondenten
Landbouw, bosbouw en visserij	9,4%	2,4%
Nijverheid en energie (inclusief bouw)	13,7%	10,0%
Commerciële dienstverlening	37,9%	51,6%
Niet-commerciële dienstverlening	39,0%	74,1%

² De gegevens voor zelfstandigen per bedrijfssector betreffen 2012, aangezien de gegevens voor 2013 op het moment van raadplegen nog niet beschikbaar waren.

Vrijwilligerswerk

In vergelijking met alle zelfstandigen zijn Broodfondsdeelnemers zeer actief betrokken bij vrijwilligerswerk (zie tabel 1.5). Vergeleken met de hele Nederlandse bevolking zijn zelfstandigen al actiever op het gebied van vrijwilligerswerk. Waar iets meer dan de helft van alle zelfstandigen vrijwilligerswerk verricht, geldt dat echter voor driekwart van alle Broodfondsdeelnemers. Een deel voor de verklaring hiervan zou kunnen liggen in het opleidingsniveau van de deelnemers: uit onderzoek blijkt dat hoger opgeleiden vaker vrijwilligerswerk verrichten dan mensen die lager of middelbaar zijn opgeleid.³ Van alle Nederlanders (dus niet enkel alle zelfstandigen) is 11% als vrijwilliger actief in de sport en 7% op het gebied van levensbeschouwing. In elk van de gebieden van gezondheid, recreatie/hobby en scholen is 5% van de Nederlandse betrokken als vrijwilliger. Opvallend is dat Broodfondsdeelnemers op het terrein van zorg en levensbeschouwing onder of maar net boven het landelijke gemiddelde zitten. Andere gebieden vertonen een verwacht (hobby) of veel hoger (sport, scholen) percentage (zie tabel 1.6).

Tabel 1.5 Vrijwilligerswerk/verenigingsleven⁴

	Zelfstandigen 2010	Alle Nederlanders 2010	Respondenten
Vrijwilligerswerk of informele hulp	58,6%	45,1%	75,1%

³ Zie bijvoorbeeld: Marieke Houben-van Hertten en Saskia te Rielen, 'Vrijwillige inzet 2010', Centraal Bureau voor de Statistiek (Den Haag, 2011), 10.

⁴ De gegevens voor alle Nederlanders en alle zelfstandigen zijn afkomstig uit: Houben-van Hertten, 'Vrijwillige inzet 2010', 8-11.

Tabel 1.6 Vrijwilligerswerk/verenigingsleven naar categorie

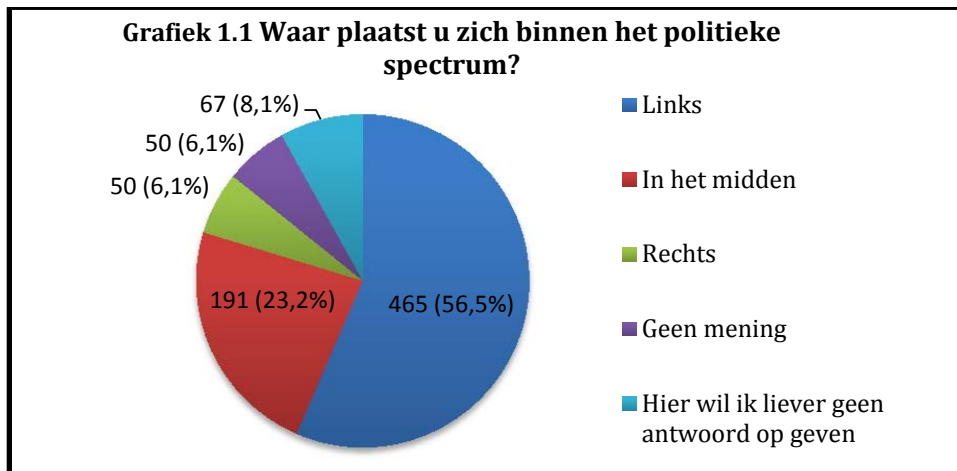
	Percentage reacties	Aantal reacties
Niet van toepassing	24,9%	198
Cultuur	21,3%	169
Sport	20,5%	163
School	17,5%	139
Buurt	16,1%	128
Maatschappelijke dienstverlening	13,1%	104
Anders, namelijk:	12,8%	102
Duurzaamheid	12,7%	101
Jeugd	11,1%	88
Hobby	7,5%	60
Wonen	5,9%	47
Levensbeschouwing	5,8%	46
Politiek	4,3%	34
Verzorging	4,2%	33
Vakbond	2,0%	16
Rechtshulp	1,0%	8

Beantwoorde vraag: 795

Politieke oriëntatie

Wat betreft politieke oriëntatie plaatst een kleine meerderheid van de deelnemers zich links in het politieke spectrum (zie grafiek 1.1). Vooral het kleine percentage leden dat meer rechts georiënteerd is valt op: slechts 6,1% van de respondenten heeft die optie gekozen. Deze uitkomst is nog opvallender in het licht van een peiling onder zelfstandig ondernemers die ZZP Barometer in 2012 verrichtte. In die peiling kwam de VVD als grootste partij naar voren met 48 zetels, gevolgd door D66 met 37 zetels. De derde partij, PvdA, zou met 14 zetels de top-drie voltooien.⁵ Hoewel het (recente) verleden heeft aangetoond dat politieke voorkeuren snel kunnen veranderen, lijkt het er sterk op dat Broodfondsdeelnemers in het algemeen meer links georiënteerd zijn dan andere zelfstandig ondernemers.

⁵ Zie: 'Peiling ZZP Barometer: VVD en D66 grote winnaars, Rutte premier bij zzp-verkiezingen', (5 september 2012), website: <http://zzpbarometer.nl> Laatst geraadpleegd op 9-5-2014.

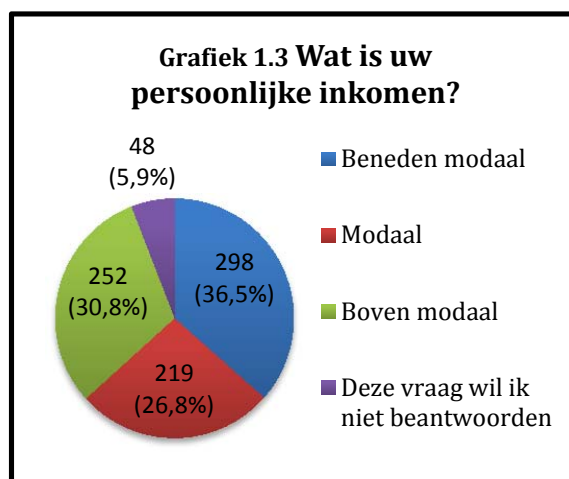
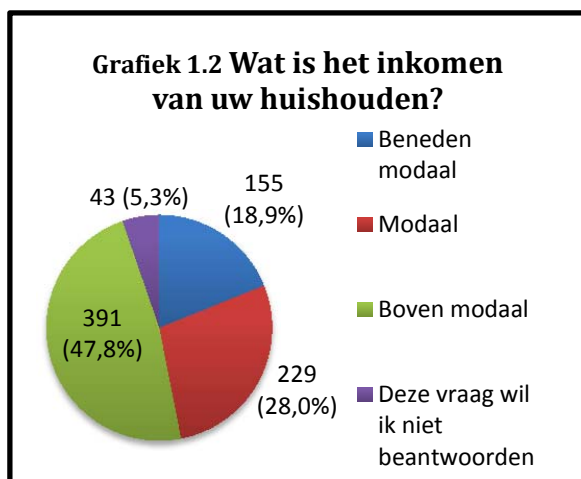

Inkomen

Een laatste typering van Broodfondsdeelnemers betreft hun inkomen. Zoals te zien is in grafiek 1.2 maakt bijna 20% van de leden deel uit van een huishouden met een inkomen dat beneden modaal is (gesteld op bruto €32.500). Voor een deel is dit te verklaren door de gezamenlijke inkomsten van het huishouden: 36,5% van de respondenten heeft immers zelf een inkomen dat beneden modaal is. Het inkomen van zelfstandig ondernemers ligt overigens in het algemeen lager dan dat van werknemers (zie tabel 1.7). Op basis van de enquête valt moeilijk precies vast te stellen of Broodfondsen zelfstandigen aantrekken die een relatief hoog of laag inkomen hebben. Het lijkt er echter op dat een aanzienlijk deel van de Broodfondsdeelnemers een lager inkomen heeft dan de gemiddelde zelfstandige. Als we afgaan op het persoonlijke inkomen van de deelnemers heeft 63,3% van de Broodfondsdeelnemers een inkomen dat onder modaal of modaal is. Een groot deel hiervan, 42,3%, heeft echter een inkomen rond de €32.500, wat betekent dat ze niet ver onder het gemiddelde inkomen van zelfstandigen zitten (€35.400). Zoals gezegd is de groep Broodfondsdeelnemers die deel uitmaakt van een huishouden met een inkomen dat beneden modaal is nog kleiner (46,9% van alle respondenten).

Tabel 1.7: Inkomen zelfstandigen en werknemers⁶

	Zelfstandigen 2009/2010	Werknemers 2009/2010
Inkomen	€35.400 (uit onderneming)	€39.900 (uit arbeid)

1.3 Verschuiving in achtergrond

Bij het bespreken van een eventuele verschuiving in de achtergrond van Broodfondsleden is het belangrijk om te beseffen dat we niet meer dan een zogenaamde *educated guess* kunnen doen. Om uitspraken zo aannemelijk mogelijk te maken kunnen we naar aanleiding van de enquête op twee manieren een scheiding aanbrengen tussen leden: we kunnen kijken naar de oprichtingsdatum van de groep waar ze lid van zijn en we kunnen kijken in welke fase iemand lid is geworden. Gezien de snelle groei van het aantal groepen na 1 juli 2013 (zie tabel 1.8) zullen we daar de grens trekken om leden met elkaar te vergelijken. Het feit dat Broodfondsen nog maar kort bestaan is in dit geval behulpzaam, aangezien het aantal leden dat zich later heeft aangesloten dan ook lager zal zijn bij nieuwe dan bij oudere groepen (zie tabel 1.9).

⁶ Zie: Moonen, 'Inkomen verklaard?', 20-24.

Tabel 1.8 Oprichting nieuwe groepen

	Aantal nieuwe groepen
Tot 1 juli 2012	8
1 juli 2012 - 1 januari 2013	11
1 januari - 1 juli 2013	16
Na 1 juli 2013	37
Totaal	72

Tabel 1.9 Verhouding leden later aangesloten - vanaf de oprichting betrokken

	Voor 1-7-2013	Na 1-7-2013
Later aangesloten	212 (44,8%)	70 (21,5%)
Vanaf begin	261 (55,2%)	256 (78,5%)
Totaal	473	326

Wat betreft de bedrijfssector hebben we eerder al geconstateerd dat het moeilijk is om harde uitspraken te doen, gezien het feit dat veel deelnemers in verschillende sectoren werkzaam zijn. Bij deelnemers van groepen die na 1 juli 2013 zijn opgericht lijkt het overigens minder vaak voor te komen dat men in verschillende sectoren werkzaam is: met uitzondering van de sector nijverheid en energie zie we in alle sectoren een afname van het aantal leden dat daarin werkzaam is (zie tabel 1.10).

Met betrekking tot het inkomen van de deelnemers lijkt er geen grote verschuiving te hebben plaatsgevonden (zie tabel 1.11). Het grootste verschil betreft een afname van het percentage leden met een boven modaal inkomen, maar dit verschil zou voor een deel verklaard kunnen worden door de toename in het aantal respondenten die deze vraag niet wilde beantwoorden.

Hoewel het aantal hoogopgeleide Broodfondsdeelnemers dat lid is van een groep die na 1 juli 2013 is opgericht nog steeds ver boven het landelijke gemiddelde ligt, is dit aantal wel procentueel afgenomen ten opzichte van leden van groepen die voor deze datum zijn opgericht. Deze verschuiving valt nauwelijks toe te schrijven aan leden die zich in een later stadium aansluiten (zie tabel 1.12), wat betekent dat deze verschuiving voornamelijk heeft plaatsgevonden bij leden die na 1 juli 2013 betrokken waren bij de oprichting van hun groep.

De spreiding in leeftijd van de deelnemers is nauwelijks verschoven (zie tabel 1.13), maar de actieve betrokkenheid van leden bij vrijwilligerswerk of verenigingsleven buiten hun Broodfonds om wel degelijk (zie tabel 1.14). Leden van groepen die voor 1 juli 2013 zijn opgericht zijn vaker

actief op deze terreinen buiten hun Broodfonds om. Dit verschil wordt nog groter wanneer we kijken naar het stadium waarin leden zich bij hun groep hebben aangesloten. Deelnemers die vanaf het begin betrokken waren zijn vaker actief in vrijwilligerswerk of verenigingsleven dan leden die zich later hebben aangesloten. Aangezien laatstgenoemde groep vaker sterker vertegenwoordigd wordt door respondenten van groepen die voor 1 juli 2013 zijn opgericht, lijkt het veilig om te stellen dat er een verschuiving plaatsvindt waarin leden steeds minder vaak actief zijn in vrijwilligerswerk of verenigingsleven. Daarbij moet wel gezegd worden dat ook 'nieuwe' Broodfondsleden nog steeds ruim boven het landelijk gemiddelde zitten.

Tabel 1.10 Verschuiving in bedrijfssector

	Voor 1-7-2013	Na 1-7-2013
Landbouw, bosbouw en visserij	8 (1,7%)	5 (1,5%)
Nijverheid en energie	28 (5,9%)	24 (7,4%)
Commerciële sector	191 (40,4%)	123 (37,7%)
Niet-commercieel	279 (60%)	173 (53,1%)
Totaal	506	326

Tabel 1.11 Verschuiving in persoonlijk inkomen

	Voor 1-7-2013	Na 1-7-2013
Beneden modaal	175 (37,4%)	114 (35,5%)
Modaal	120 (25,6%)	88 (27,4%)
Boven modaal	157 (33,6%)	89 (27,7%)
Deze vraag wil ik niet beantwoorden	16 (3,4%)	30 (9,3%)
Totaal	468	321

Tabel 1.12 Verschuiving in opleidingsachtergrond

	Voor 1-7-2013	Na 1-7-2013	Vanaf begin	Later aangesloten
Lager beroepsonderwijs	1 (0,2%)	7 (2,2%)	6 (1,1%)	1 (0,4%)
Middelbaar beroepsonderwijs	37 (8,1%)	51 (16%)	58 (11,1%)	34 (12,6%)
Hoger beroepsonderwijs	419 (92,3%)	261 (81,8%)	460 (87,8%)	236 (87%)
Totaal	457	319	524	271

Tabel 1.13 Verschuiving in leeftijd

	Voor 1-7-2013	Na 1-7-2013
0-40	97 (20,7%)	64 (20,4%)
41-50	185 (39,5%)	122 (38,9%)
51-60	167 (35,7%)	116 (36,9%)
61+	19 (4,1%)	12 (3,8%)
Totaal	468	314

Tabel 1.14 Verschuiving in actief in vrijwilligerswerk/verenigingsleven

	Voor 1-7-2013	Na 1-7-2013	Vanaf begin	Later aangesloten
Wel actief	354 (77,1%)	226 (72,9%)	405 (78,2%)	187 (69,3%)
Niet actief	105 (22,9%)	84 (27,1%)	113 (21,8%)	83 (30,7%)
Totaal	459	310	518	270

1.4 Drijfveren en betrokkenheid

Motivatie

In de enquête zijn verschillende vragen gesteld met betrekking tot de motieven die mensen kunnen hebben om lid te worden van een Broodfondsgroep. Allereerst is er direct gevraagd naar de motivaties die een rol speelden voor de huidige deelnemers om lid te worden. Respondenten werden gevraagd verschillende motivaties een waardering te geven variërend van 1 (bijkomend voordeel) tot 3 (doorslaggevend). Motieven die geen rol speelden vertegenwoordigen ook geen waarde. Op deze manier kan niet alleen achterhaald worden welke motivaties meegewogen worden in het besluit om lid te worden, maar ook hoe zwaar elk van deze motieven mee heeft geteld.

Wanneer we naar de algemene uitkomsten op deze vraag kijken, zien we dat solidariteit en financieel voordeel de twee meest genoemde en zwaarst meewegende motieven zijn (zie tabel 1.15). Ook de motieven om iets voor anderen te kunnen betekenen in moeilijke tijden en deel uit te maken van een nieuwe ontwikkeling worden vaak genoemd en relatief hoog gewaardeerd. Andere motieven worden eventueel als bijkomend voordeel gezien, maar vooral vaak als niet van toepassing beschouwd. Wanneer we enkel kijken naar de gemiddelde waardering kunnen we concluderen dat financieel voordeel en solidariteit (zeker in combinatie met de mogelijkheid om iets voor anderen te kunnen betekenen) van doorslaggevend belang zijn in de afweging om lid te worden van een Broodfondsgroep.

Tabel 1.15 Wat was uw motivatie om deel te nemen aan uw Broodfonds?

	0	1	2	3	Gemiddelde waardering
Mooie toevoeging CV	552	239	23	11	0,39
Nuttige besteding vrije tijd	550	242	21	12	0,39
Deel van een groep uitmaken	423	216	132	54	0,78
Mensen leren kennen	377	267	140	41	0,81
Inspraak krijgen	375	168	166	116	1,03
Iets voor anderen betekenen	212	163	260	190	1,52
Nieuwe ontwikkeling	171	197	215	242	1,64
Solidariteit	156	114	229	326	1,88
Financieel voordeel	154	123	158	390	1,95
Beantwoorde vraag: 825					

Een vervolgvraag die meegenomen moet worden had betrekking op een eventuele verschuiving in motivatie van leden. Van alle respondenten waren er 56 (7%) die aangaven dat er inderdaad een verschuiving in hun motivatie had plaatsgevonden. Veel van de gegeven antwoorden vormden een uitbreiding of toelichting op de vorige vraag, 17 respondenten benoemden een daadwerkelijke verschuiving. Met name het motief om deel uit te maken van een groep werd nu vaker naar voren geschoven (10 keer); anderen gaven aan dat solidariteit (2), de mogelijkheid om iets te kunnen betekenen voor anderen (2), het leren kennen van nieuwe mensen (2) en financieel voordeel (1) een grotere rol waren gaan spelen. De meeste verschuivingen lijken hiermee het gevolg te zijn van het hebben leren kennen en waarderen van de huidige groep en haar deelnemers.

Beloning

Vervolgens is ook nog de vraag gesteld wat volgens de deelnemers de beloning vormt voor deelname aan het Broodfonds. De antwoordmogelijkheden konden dit keer gewaardeerd worden met een cijfer variërend van 1 (niet van toepassing) tot 5 (heel erg belangrijk). De beloning komt grotendeels overeen met de genoemde motivaties; ook hier scoren financieel voordeel, het bijdragen aan een betere samenleving en het helpen van andere leden hoog (zie tabel 1.16). Ook zien we hier de verschuiving terug die plaats vindt bij deelnemers: versterking van het gemeenschapsgevoel wordt relatief vaak genoemd en hoog gewaardeerd als beloning. Waar dit voor

sommigen reden is om de motivatie inmiddels bij te stellen, wordt het door 721 respondenten (88%) benoemd als een beloning met een gemiddelde waardering van 3,19.

Tabel 1.16 Wat is in uw ogen de beloning voor deelname aan uw Broodfonds?

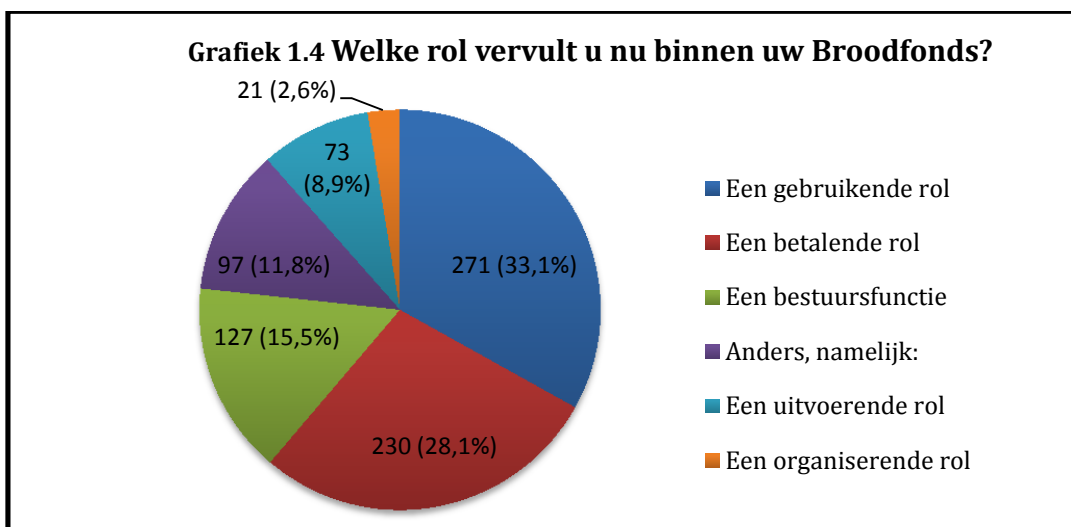
	1	2	3	4	5	Gemiddelde waardering
Waardering van uzelf / uw familie	492	132	109	64	24	1,78
Waardering van andere deelnemers	355	206	162	77	21	2,03
Bijdragen aan de toekomst van uw kinderen	417	134	144	81	45	2,03
Gehoord worden/inspraak hebben	286	192	183	105	55	2,33
Goederen/diensten tegen relatief lage kosten	307	141	152	120	101	2,47
Uitbreiding netwerk	185	219	228	148	41	2,56
Bijdragen aan de leefbaarheid directe omgeving	246	140	199	169	67	2,60
Bijdragen aan continuïteit van bedrijven medeleden	151	123	223	220	104	3,00
Financiële zorg bij anderen wegnemen	127	124	254	202	114	3,06
Versterking gemeenschapsgevoel	100	135	215	252	119	3,19
Andere leden van uw Broodfonds helpen	96	132	226	243	124	3,20
Bijdragen aan een betere samenleving	106	108	168	243	196	3,38
Financieel voordeel	104	88	146	235	248	3,53
Beantwoorde vraag: 821						

Betrokkenheid

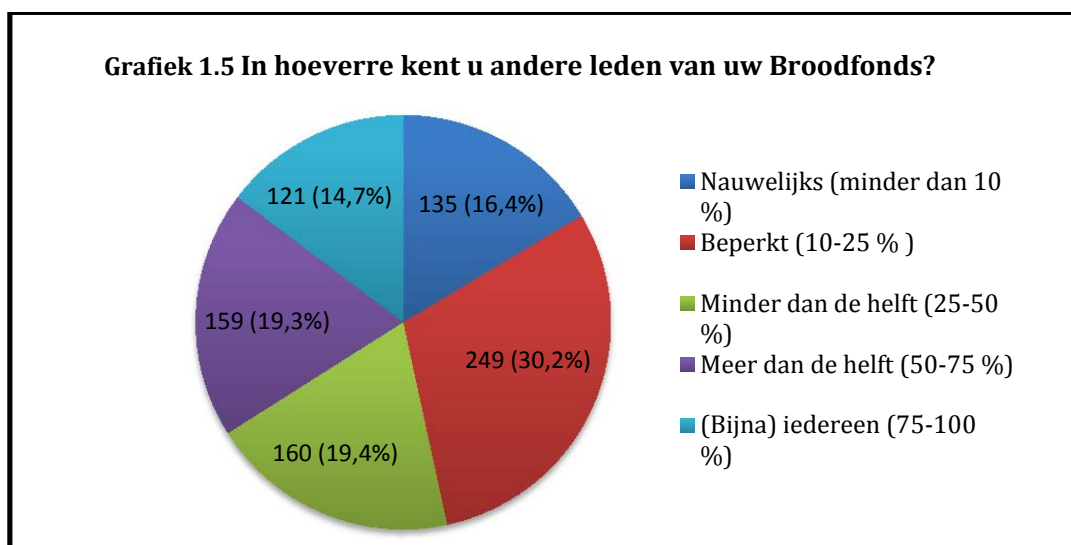
Hoewel betrokkenheid moeilijk te meten is, zijn er enkele indicatoren die aan kunnen geven hoe betrokken individuele leden zijn op hun Broodfondsgroep. De hoeveelheid tijd die men steekt in het Broodfonds is nauwelijks relevant, aangezien 689 respondenten (83,4%) aangeven dat ze minder dan een halve dag per maand aan de Broodfondsgroep besteden. Van de 137 deelnemers die aangaven meer dan een halve dag per maand aan het Broodfonds te besteden, zijn 100 mensen actief als bestuurslid in hun Broodfondsgroep. Deze beperkte tijdsinvestering heeft alles te maken met het concept van het Broodfonds: bijeenkomsten worden aangemoedigd en een jaarlijkse algemene ledenvergadering is verplicht, maar de groep is in eerste instantie niet opgezet om elkaar maandelijks of vaker te zien.

Indicatoren die wellicht wel wat kunnen zeggen over de betrokkenheid van deelnemers zijn de rol die deelnemers zichzelf toeschrijven binnen de groep, de hoeveelheid leden die elk individu (bij naam) kent en de kennis die men heeft van het reglement en het proces van besluitvorming binnen de groep.

De verschillende rollen die leden kunnen aannemen binnen hun Broodfondsgroep bestaan uit het bekleden van een bestuursfunctie, het organiseren van activiteiten (organiserende rol), het ondersteunen en uitvoeren van losse taken (uitvoerende rol), het aanwezig zijn bij activiteiten (gebruikende rol) en het voldoen aan de voorwaarden van lidmaatschap zonder actief deel te nemen aan activiteiten (betalende rol). In grafiek 1.4 is goed te zien dat het grootste deel van de leden (61,2%) zichzelf een rol toeschrijft die zich beperkt tot het voldoen aan de voorwaarden en het wel (33,1%) of niet (28,1%) bezoeken van de bijeenkomsten. Van de 97 mensen die aangaven een andere rol te bekleden, zijn er 73 die een beschrijving geven die (grotendeels) overeenkomt met ofwel een gebruikende ofwel een betalende rol. Als we deze gegevens samenvoegen, schrijft 29,9% van de leden zichzelf een actieve en uitvoerende rol toe (bestuurlijk, organiserend of uitvoerend).

Een volgende indicator van betrokkenheid is de hoeveelheid leden die een individuele deelnemer bij naam kent. Elke Broodfondsgroep bestaat uit minimaal 20 en maximaal 50 deelnemers; hoeveel van deze leden kennen de deelnemers? In antwoord op deze vraag blijkt dat 66% van de leden minder dan de helft van de andere deelnemers bij naam kent (zie grafiek 1.5).

Opvallend is hierbij het verschillen tussen 'oudere' Broodfondsgroepen en 'jongere Broodfondsgroepen' (zie tabel 1.17). In groepen die voor 1 juli 2012 zijn opgericht zijn duidelijk

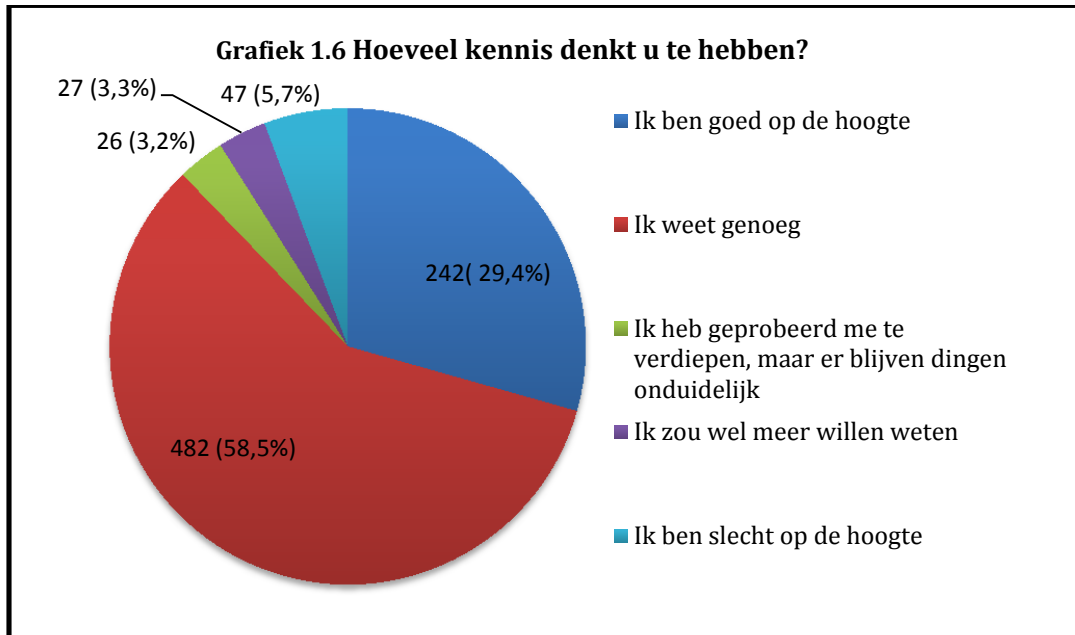
meer leden die meer dan de helft van de deelnemers kennen dan in groepen die na 1 juli 2013 zijn opgericht.

Tabel 1.17 Lengte bestaan groep en kennis andere leden

Oprichtingsdatum	Meer dan de helft bij naam	Totaal aantal deelnemers	Percentage
Broodfondsgroep			
Voor 1-7-2012	53	127	41,7%
Tussen 1-7-2012 en 1-1-2013	55	157	35,0%
Tussen 1-1-2013 en 1-7-2013	69	189	36,5%
Na 1-7-2013	96	326	29,4%
Totaal	273	799	34,2%

De vraag roept zich hierbij natuurlijk op waar dit verschil door te verklaren valt. Allereerst is de oprichtingsdatum van de groep zelf een logische verklaring: hoe langer de groep bestaat, hoe meer tijd er is geweest om andere leden bij naam te leren kennen. Het verschil tussen de oudste twee groepen lijkt bovendien deels te verklaren door het hogere percentage leden dat zich later heeft aangesloten bij groepen die in de tweede helft van 2012 zijn opgericht. Van de 157 respondenten die lid zijn van een Broodfondsgroep uit deze categorie, heeft 49% zich in een later stadium aangesloten. Bij groepen die voor 1 juli 2012 zijn opgericht ligt dit percentage op 43% (55 van de 127 respondenten). Het feit dat slechts 15,2% van alle respondenten die zich later hebben aangesloten aangegeven heeft meer dan de helft van de deelnemers te kennen, lijkt bovenstaande redenering te onderschrijven.

De derde en laatste indicator om betrokkenheid te meten is de kennis die leden zeggen te hebben van het reglement en het proces om tot besluitvorming te komen. Het overgrote deel van de deelnemers (87,9%) geeft aan voldoende of goed op de hoogte zijn (zie grafiek 1.6). Van de overige 100 respondenten heeft 63% zich later aangesloten bij een bestaande Broodfondsgroep aangesloten, waarmee gelijk een belangrijke verklaring lijkt te zijn gevonden. Het verschilt per Broodfonds hoe nieuwe leden geïntroduceerd worden. Bij de oprichting van nieuwe groepen is het gebruikelijk dat er één of twee avonden zijn waarop een van den BroodfondsMakers langs komt om uitleg te geven van het concept en een deel van het proces van opstarten te begeleiden. Leden die zich later aansluiten hebben deze avonden niet meegemaakt en zijn voor hun informatievoorziening afhankelijker van hun eigen zoektocht en de overdracht die vanuit de bestaande groep plaatsvindt.

2. Interviews

Voor aanvang van dit onderzoek heb ik een interview gehouden met BroodfondsMaker André Jonkers. Dit interview was er op gericht om te achterhalen hoe en waarom het concept van het Broodfonds is ontwikkeld en naar buiten is gebracht, maar ook wat de huidige stand van zaken is en wat de verwachtingen voor de toekomst zijn. Deze driedeling in oorspronkelijke motivatie, huidige situatie en toekomstverwachtingen is ook aangehouden bij de interviews van acht verschillende deelnemers. Deze interviews hadden als doel een verdieping aan te brengen op de uitkomsten van de enquête; de respondenten zijn op basis van verschillende kenmerken geselecteerd (zie tabel 1.1).

Tabel 2.1 Overzicht interviews

	Datum Interview	Broodfonds	Plaats	Oprichtingsdatum groep	Geslacht	Aangesloten	Rol binnen Broodfonds
#1	27-3-2014	Broodje Brumbeek	Brummen	Voor 1-7-2013	Man	Vanaf oprichting	Gebruikende rol
#2	2-4-2014	Broodje Brumbeek	Brummen	Voor 1-7-2013	Man	Initiatiefnemer	Bestuursfunctie
#3	4-4-2014	Broodje Brumbeek	Brummen	Voor 1-7-2013	Vrouw	Initiatiefnemer	Gebruikende rol
#4	14-4-2014	Tollentijn	Utrecht	Voor 1-7-2012	Vrouw	Later aangesloten	Uitvoerende rol
#5	24-4-2014	Tollentijn	Utrecht	Voor 1-7-2012	Vrouw	Later aangesloten	Betalende rol
#6	23-4-2014	Knipfonds	Zwolle	Voor 1-7-2013	Vrouw	Vanaf oprichting	Organiserende rol
#7	29-4-2014	Casino	Amsterdam	Voor 1-7-2012	Man	Later aangesloten	Betalende rol
#8	29-4-2014	De Werkplaats	Den Haag	Na 1-7-2013	Man	Later aangesloten	Gebruikende rol

2.1 Interview André Jonkers, Utrecht 11-2-2014

Inleiding/achtergrond

1. Kan je kort iets vertellen over je werkervaring voor de opstart van de BroodfondsMakers?

Ik ben eind jaren negentig gaan werken bij De Verandering (VOF), een collectief adviesbureau waar we groepen burgers ondersteunen die maatschappelijke meerwaarde creëren. Dergelijke samenwerkingsverbanden heb ik geadviseerd. Wat ik ook veel heb gedaan is kraakpanden helpen legaliseren. Ik fungeerde dan als intermediair tussen overheid en krakers, daar heb ik zelf ook mee te maken gehad dus ik ken beide talen, dan kan je ook een brug leggen. Wat we verder hebben gedaan is groepen burgers begeleiden die bijvoorbeeld meer zeggenschap in de buurt wilden, maar dan ook verantwoordelijkheid gingen dragen. Meepraten is mooi, verantwoordelijkheid is nog beter; anders kan je dingen afschuiven op anderen. Daar heb ik ook modellen voor ontwikkeld hoe je bijvoorbeeld een deel van het budget van een gemeente of een coöperatie aan buurtbewoners kan geven op voorwaarde dat ze zelf plannen gaan opstellen en uitvoeren. Dat is wel op voorwaarde dat ze geen enkele groep mogen uitsluiten. Hoe kun je meer stimuleren dat mensen meer betrokken zijn, ook op de rest van de buurt? We deden dit op aanvraag van woningcoöperaties. We hebben ook onderzoek gedaan vanuit de Europese Unie naar de *social enterprise*, hoe je als onderneming maatschappelijke meerwaarde zichtbaar kan maken. We hebben studies gedaan in een vijftal Europese landen hoe dat georganiseerd wordt. Mijn achtergrond bestond dus uit het doen van onderzoek naar waar mensen kunnen samenwerken. Kunnen ze dat ook op een goede manier doen, krijgen ze daar de middelen voor? Het gaat dan niet alleen om samenwerking om zoveel mogelijk geld te verdienen, het gaat ook om andere maatschappelijke waarden.

2. Hoe zijn jullie met elkaar in contact gekomen?

De Verandering is lid van de vereniging Solidair, een samenwerkingsverband dat ontstaan is in de jaren zestig. De vereniging is langzaam uitgegroeid tot een samenwerkingsverband van non-profit organisaties en bedrijven die samen op zoek gaan naar alternatieven voor het huidige economische systeem. Niet met het idee om overal tegenaan schoppen omdat het slecht is, maar juist om te gaan kijken hoe je kan laten zien dat dingen ook anders kunnen. Je hoeft je niet altijd neer te leggen bij wat normaal is. We zijn bijvoorbeeld al begonnen met micro-krediet voordat het echt bekend werd in Nederland. Ook regelen we opvang van mensen die een tijd in een psychiatrische opvang hebben gezeten en daarna weer hun plek in de samenleving moeten vinden. We hebben een pand waar vrouwen opgevangen worden die geen papieren hebben maar niet uitgezet kunnen worden en die

een tijd kunnen nadenken wat ze nu gaan doen. Op deze manieren proberen we mensen te ondersteunen die het zelf lastig kunnen. Door samenwerking in plaats van concurrentie willen we laten zien hoe dingen anders kunnen. Concurrentie is op zich niet verkeerd, maar je hoeft elkaar niet dood te concurreren; je kan ook kijken hoe je elkaar aan kan vullen. Het gaat ook niet om winstmaximalisatie; ergens is het genoeg. Als je genoeg omzet of winst draait kun je de rest gebruiken om anderen te ondersteunen. Wat jij teveel hebt kun je gebruiken om anderen te helpen of dingen mogelijk te maken.

Biba Schoenmaker is ook lid van de vereniging, en zo zijn er nog meer mensen die daar actief zijn.

3. Waar komt het idee van een Broodfondsgroep vandaan? Wat was jullie motivatie om een dergelijke groep op te zetten en hoe hebben jullie dat praktisch uitgewerkt?

In dat samenwerkingsverband is ook het idee van het Broodfonds ontstaan. Veel zelfstandig ondernemers waren onverzekerd en er gebeurde wel eens wat. Bijvoorbeeld iemand die een klusbedrijf had en haar vingers in de machine kreeg. Toen we keken hoe we haar konden ondersteunen, hebben we geld bij elkaar gebracht en van daaruit is het idee gekomen dat we dit ook structureler konden gaan doen. Daar is het eerste Broodfonds inmiddels acht jaar geleden begonnen. Het idee was om als groep elkaar te ondersteunen. Het ging ook toen al alleen om arbeidsongeschiktheid. Het idee om bijvoorbeeld een pensioen op te bouwen was meer voor de lange termijn. Eerst maar eens arbeidsongeschiktheid, van daaruit kunnen we dan gaan kijken wat nog meer mogelijk is.

4. Instituties voor collectieve actie worden door Tine De Moor omschreven als initiatieven van onderop georganiseerd om bepaalde noden concreet aan te pakken met de ambitie om dit langdurig te doen. Samenwerking, zelfregulering en zelfbeheer zijn daarbij belangrijke gemeenschappelijke factoren. Broodfondsen worden regelmatig als voorbeelden van dergelijke instituties aangehaald. Hebben jullie het Broodfonds bewust als een burgercollectief opgezet?

Ook binnen Solidair zijn we altijd bezig geweest om de zeggenschap altijd bij de opzetters te leggen. Ook ons idee van directe democratie is dat je dat niet weg moet halen bij de mensen, maar dat je die zeggenschap bij de deelnemers moet laten. Dat is wel makkelijker gezegd dan gedaan, want samenwerken is ontzettend lastig. Het was de uitdaging om te kijken hoe je dat het beste doet. Hoe gaat dat dan, dat samenwerken? Uitgangspunt was altijd om te kijken hoe je zo optimaal mogelijk

kan samenwerken, zodat het zelfbeheer blijft, betrokkenheid blijft en mensen niet achterover gaan leunen en denken dat het bestuur het wel doet. Dat is ook de grote uitdaging van alle burgerinitiatieven, dat ze niet verworden tot instituties waar het bestuur het beleid bepaalt en de deelnemers steeds verder afstand krijgen omdat er bij het bestuur steeds verregaande professionalisering is waardoor mensen niet meer mee kunnen praten. Energiecoöperaties krijgen ook te maken met enorm ingewikkelde regels waar maar een paar mensen echt genoeg kennis hebben; daar zitten wel valkuilen.

We proberen het zo eenvoudig en transparant mogelijk te houden om de betrokkenheid vast te houden. We krijgen regelmatig de vraag: kunnen we niet ook dit gaan doen en kunnen we ook niet dat gezamenlijk doen. Dat kan allemaal wel, maar dat betekent ook dat je steeds meer moet gaan regelen en dat het steeds complexer gaat worden. Je krijgt steeds meer afspraken waardoor het onoverzichtelijker wordt. Richt je eerst op de arbeidsongeschiktheid, zorg dat dat goed geregeld wordt. Voor andere zaken kan je misschien weer een nieuw samenwerkingsverband beginnen. We zeggen ook altijd tegen groepen dat ze vooral niet teveel regels vast moeten gaan leggen. Je kan van alle *worst case scenario's* uitgaan en die gaan uitwerken in regels, maar dat is niet nodig. Je moet ook vertrouwen op het collectief en de kennis en ervaring die aanwezig is. En mocht zich ergens iets voordoen wat niet in de regels staat dan kan je het er gezamenlijk over hebben. Je hoeft niet alles vast te leggen, want daarmee ga je het weer bureaucratiseren terwijl dat eigenlijk niet nodig is. Het gaat dan over uitzonderingen op uitzonderingen. Dat doen verzekeraars omdat ze risico's willen vermijden. Maar je bent allemaal zelfstandig ondernemer, dus je weet dat je als ondernemer risico's neemt. Dat kan hier ook, we zijn verstandige mensen en je kan over dingen gewoon praten als je het op tijd signaleert.

Betekent dat ook dat het concept alleen toepasbaar is voor zelfstandig ondernemers?

Niet per se, maar het vergt wel wat van de mensen. Je moet samenwerken en daar moet je echt open voor staan en daar moet je energie in steken. Ik denk dat er bij burgerinitiatieven best wel wat van mensen wordt gevraagd en daarom zal het in heel veel gevallen uiteindelijk niet lukken, want het vergt commitment en je moet blijven nadenken over ontwikkelingen. In het begin is alles nieuw en leuk, maar als het lastiger wordt haken mensen af, dat moet je zien te voorkomen.

Als de overheid zelfstandig ondernemers gaat verplichten zich te verzekeren vormt het Broodfonds wellicht een leuk alternatief voor velen. Is deze verplichting niet ook een gevaar voor Broodfondsgroepen als het op motivatie aankomt?

Dat zou inderdaad een gevaar kunnen zijn. Dat je dan mensen dwingt een bepaalde keuze te maken en dat is dan niet een vrije keuze. Nu kan je die vraag ook stellen, de verzekering is nodig. Is de motivatie alleen financieel bepaald? Op welke schaal is dat? Ik vrees dat dit gaat verschuiven als je mensen gaat verplichten zich te verzekeren. Dan kijken ze wat het goedkoopst is. Nu denk ik dat de meesten ook het sociale aspect meetellen, dan wordt dat misschien minder. Dan moeten we kritischer zijn over de mensen die we toelaten. Ik kan me voorstellen dat er andere bedrijven gaan inspringen die dat weer gaan regelen. Ze mogen dan geen Broodfonds heten, maar het kan vergelijkbaar zijn waarin dan een stichting alles gaat regelen. Uitvoerende taken worden dan uitbesteed aan bedrijven; mensen willen dan niet actief zijn, niet in een bestuur. Dan krijg je dat je toch moet gaan controleren, dat er toch een doktersverklaring moet komen en dan schuif je toch weer richting de verzekeringsmaatschappijen. De sociale component kan dan toch verloren gaan, dan worden groepen weer geïstitutionaliseerd en vervalt het sociale controlemechanisme. Mensen willen niet meer investeren en dus komen er andere controles.

5. Waarom hebben jullie ervoor gekozen om het concept van de Broodfondsgroepen naar buiten te brengen? Wat was jullie verwachting? Hebben jullie een specifieke doelgroep die jullie willen bereiken?

De Telegraaf had van onze groep vernomen en had een paar mensen geïnterviewd. Daar kwamen allemaal reacties vanuit het land op. Mensen vonden het interessant en vroegen of ze niet ook mee konden doen. Dat kon niet; je moest lid van het netwerk zijn. Er kwam wel meer belangstelling, dus toen vroegen wij ons af: waarom ook niet? Het was een goed idee dat werkte zoals we hadden bedacht. Toen zijn Haiko, Biba en ik met elkaar gaan zitten om te kijken of we dit niet ook anderen aan konden bieden. Het was een oplossing voor het probleem dat inkomen weg kan vallen door arbeidsongeschiktheid terwijl reguliere verzekeringen te duur of niet transparant zijn. In eerste instantie zijn Biba en Haiko in april 2010 gaan nadenken, ik ben daar iets later bijgekomen. In oktober zijn we plannen gaan uitwerken door middel van een bedrijfsplan. Eind 2010 zijn we met de eerste groep gestart om te kijken of we iets op konden zetten, maar dat ging allemaal niet zo snel. We dachten toen ook wel: gaat het lukken om mensen te laten zien dat het ook allemaal kan? In maart 2011 zijn we met een persbericht via ANP naar buiten getreden, dat werd behoorlijk opgepikt. In eerste instantie door het Parool, daarna door de Volkskrant met Pieter Hilhorst die er allemaal dingen over is gaan schrijven en twitteren. En toen is het echt gaan rollen met allemaal kranten, radio, tv. In juli 2011 was het eerste nieuwe Broodfonds hier in Utrecht gestart, Tollentijn. Januari 2012 ging Wikistad, de groep van Jos van der Lans en Pieter Hilhorst van start in

Amsterdam en daarna is het gewoon heel hard gegaan. 1 Januari 2013 zaten we op 22 groepen, nu zitten we op 72 en in maart komen er drie bij en april een stuk of acht. We zijn nu met Broodfonds nummer negentig bezig. Dus we halen dit jaar de honderd wel.

Zijn er nog veranderingen opgetreden in het concept vanaf het moment dat jullie het Broodfonds naar buiten wilden brengen?

Het huidige concept komt ook door de Belastingdienst. In eerste instantie wilden we alle mensen hun maandelijkse bijdrage op één rekening laten overmaken, dat konden we dan oormerken. Als iemand ziek is krijgt hij dan vanuit de gezamenlijke rekening een bedrag overgemaakt. Toen zei de Belastingdienst dat al dat geld, ookal is het geormerkt, van één rekening wordt verstuurd en de ontvanger krijgt het van één partij, dus dan ben je snel over de belastingvrije gift heen. Dus toen bedachten we dat we verschillende rekeningen nodig hadden. Daar is toen het idee ontstaan dat iedereen een eigen rekening krijgt waar schenkingen van worden gedaan. Daar moesten we toen weer van alles voor gaan regelen dat dat wel centraal geregeld kon worden, dat niet iedereen zelf geld moet overmaken of dat Haiko op al die rekeningen moet inloggen.

Dat bleek een hele goede zet, omdat de schenkingen veel persoonlijker zijn. Een zieke ziet nu elke maand 30-40 namen langskomen met een bedrag daarachter op internetbankieren. Het is nu te zien wie de zieke ondersteunen.

Wat was jullie verwachting toen jullie het Broodfonds naar buiten brachten?

Volgens ons bedrijfsplan: tien Broodfondsen in drie jaar tijd. We hadden alle drie het idee 'dit gaan we er bij doen'. Dat veranderde heel snel, eind 2011 werd al duidelijk dat er erg veel vraag naar was. In 2012 hebben we alle drie besloten om op te houden met onze eerdere bedrijven en ons te richten op het Broodfonds.

Is groei een doel?

Nee, maar de vraag is gewoon heel groot. We zien het enthousiasme van de mensen, dat maakt het leuk om er mee bezig te gaan. Hoe kunnen we zorgen dat die mensen een Broodfonds kunnen starten? Nu het goed loopt wil je het ook in stand houden, dus kijk je ook naar plekken in Nederland waar nog niet zoveel groepen zitten. Daar kan je dan bijvoorbeeld informatieavonden houden.

Mensen moeten zich in eerste instantie bewust zijn van wat er gaat gebeuren als ze arbeidsongeschikt worden. Hebben ze een probleem? Hoe ga ik dat oplossen? Kan ik dat zelf, of via

mijn partner? Heb ik dat niet, dan moet ik misschien iets anders gaan regelen. Het Broodfonds is dan een van de dingen die je kan gebruiken. Het moet een keuze van de mensen zelf zijn. Het wordt niet voor je geregeld, het vergt wel wat van je. Je moet het niet erg vinden dat anderen weten dat je ziek bent, en je moet van anderen willen weten dat ze ziek zijn zodat je ze kan ondersteunen. Je moet geld durven te vragen van anderen, dat blijkt in de praktijk best lastig; vooral voor de eerste mensen die ziek worden in een Broodfonds.

Zijn er op dit moment eigenlijk vergelijkbare initiatieven in Nederland?

Ik ben ze nog niet tegengekomen. Je ziet wel dat mensen nadenken over alternatieven naar aanleiding van het Broodfonds, ook in andere sectoren. Je ziet nu ook veel mensen in de zorg of andere gebieden die gedwongen ontslagen zijn en voor zichzelf beginnen. Zij willen niet echt zelfstandig ondernemers zijn; het werk is wel leuk maar de acquisitie en administratie doen ze liever niet. Er ontstaan nieuwe vakorganisaties die deze taken overnemen en zo krijg je nieuwe vormen tussen werknemers en zelfstandig zijn. Het is grappig dat zowel vakbewegingen als werkgeversorganisatie daar moeilijk mee om kunnen gaan, het gewoon nog niet begrijpen. Er wordt heel erg vanuit één idee gekeken dat de overheid alles moet regelen, terwijl je ook mensen kan stimuleren om het zelf te regelen.

Een sociaal vangnet is niet erg, maar het is de vraag voor wie dat nodig is. Er is een groep die altijd opgevangen moet worden door de maatschappij. Maar dat kan je op verschillende manieren regelen. Niet iedereen kan het zelf opzetten, dus dan is een vangnet van de overheid nodig. Maar je moet niet te snel denken dat de overheid het maar moet regelen. De overheid is er voor mensen die anders buiten de boot vallen, als maatschappij ben je ook verplicht om voor die groep te zorgen. Je moet een goede balans hebben tussen marktwerking en de overheid. In het verleden is de marktwerking ook wel doorgeschoten, daardoor vielen er mensen buiten de boot. Aan de andere kant zag je toen ook dat mensen dachten de staat regelt het niet meer, de markt regelt het niet dus dan ga ik het zelf maar regelen. Er moet een samenspel zijn tussen markt, overheid en civil society. Daar moet je kijken naar wie pakt wat op. De overheid moet toezicht houden dat er niemand buiten valt, ook de civil society kan mensen buitensluiten. Deze balans kan wel verschuiven, soms doet de markt meer en soms de overheid.

Onderzoek

6. Waarom hebben jullie besloten mee te werken aan het onderzoek naar hedendaagse en historische voorbeelden van burgercollectieven?

Eigenlijk omdat Tine De Moor zo aandrong.. We hebben vaker meegedaan aan allerlei onderzoeken, ook door studenten, maar daar waren we nooit zo tevreden over. Dit vonden we wel interessant, Tine was altijd al geïnteresseerd in de Broodfondsen. Zeker omdat het dit jaar over de motivatie van deelnemers gaat, daar kunnen we wel wat mee.

7. Jullie hebben ook een eigen onderzoeksvraag opgesteld, gericht op de achtergrond van jullie leden en de eventuele samenhang met hun motivaties en betrokkenheid op de groep. Wat hopen jullie dat dit onderzoek zal toevoegen? Hebben jullie bepaalde verwachtingen van de uitkomsten?

We zouden graag willen weten of er een verschuiving in motivatie is. Is die er, dan moeten wij daar rekening mee houden in de presentatie en begeleiding. Misschien moeten we dan de besturen extra gaan begeleiden. Nu is het nog een vaag gevoel dat er een verschuiving plaatsvindt, maar dat weten we niet zeker. Misschien is het wel een vooroordeel van ons, dat mensen die minder gewend zijn samen te werken ook minder succesvol zijn in de Broodfondsen.

8. Is het voor jullie problematisch als blijkt dat veel leden overwegend financiële motieven hebben en/of weinig betrokkenheid op hun groep hebben? Zijn bepaalde motivaties beter dan anderen?

Dat kan uiteindelijk problematisch zijn. Als financiën de enige redenen vormen dan denk ik dat mensen achterover gaan leunen en willen dat het voor ze geregeld wordt. Mensen komen dan niet meer naar bijeenkomsten, de groepen verliezen dan hun speciale karakter. Mensen kennen elkaar dan niet of minder en dat levert wantrouwen op. Mensen die ook een netwerk op willen bouwen die beseffen denk ik meer dat ze moeten samenwerken. Zij zullen meer moeite doen voor de groep.

Toekomst Broodfonds

9. Wat zijn jullie verwachtingen voor de verspreiding en continuering van het Broodfondsconcept? Is het voor jullie bespreekbaar om de vergoeding en/of doelgroep uit te breiden (pensioen, werkloosheid, mensen in loondienst)?

Dat is wel bespreekbaar, je kan geld dat je niet stort apart zetten. Maar de groep is daarvoor eigenlijk te klein. Je hebt ook spreiding in leeftijd binnen de groep zitten. Broodfondsen zijn daarvoor te klein, je moet ook op langere termijn zekerheid bieden. Dan zou je met alle Broodfondsgroepen samen iets regelen. Dat zou wel bespreekbaar zijn als daar vraag naar komt.

Op dit moment zijn we daar nog niet mee bezig. Dat brengt extra problemen, ik wacht nu eerst liever het voorstel van *PZO, ZZP-Nederland en FNV zelfstandigen*. Die komen binnenkort met een pensioenverhaal voor zelfstandigen. Je kan dan per jaar bekijken hoeveel je inlegt als zelfstandige. Dat pensioenfonds moet flexibel zijn, is door en voor ondernemers en je hoeft dan niet je spaargeld aan te tasten als je failliet gaat of in de bijstand moet. Op dit moment moet je dan eerst je spaargeld opmaken, voor werknemers geldt dat niet; die bouwen hun pensioenfonds gewoon op. Het geld kan ook gebruikt worden voor langdurige arbeidsongeschiktheid, dan zou het een aanvulling kunnen zijn op het Broodfonds. Een dezer maanden zou er meer informatie over dit initiatief komen. Zelf vind ik dat ze ook verder moet kijken. Dit gaat alleen over geld, terwijl je uiteindelijk wil kijken hoe je mensen het grootste deel van hun leven dingen wilt kunnen laten doen die ze graag willen doen. Dat kan door betaalde arbeid, maar ook door vrijwillige arbeid. Het gaat er om mensen een invulling aan hun leven te geven waar ze zo blij mogelijk van worden. Dat moet zo min mogelijk beperkt worden door geldzorgen, maar je kan ook een zorgruilsysteem bieden en noem maar op. Dat soort zaken kan je ook combineren. Zelfstandigen doen vaak weinig aan scholing, een deel van het spaargeld zou ook ingezet kunnen worden voor scholing en omscholing. Als je werk hebt waarvan je denkt dat je de 65 niet gaat halen, dan kan je omscholing krijgen waardoor je werk kan doen dat je wel langer vol kan houden. Dan wordt het een breder pakket, waarbij het niet alleen om de periode na je 67^e gaat maar om je hele leven.

Het is wel ingewikkeld om te regelen. Je hoeft ook niet alleen in geld te denken, je kan ook in ruilsystemen ga denken. Ook dan krijg je problemen, hoe is de garantie dat je punten van lang geleden kan indienen? Dat soort zekerheden moet je ook kunnen bieden.

10. Weten jullie hoe de overheid en/of reguliere verzekeringsmaatschappijen aankijken tegen het toenemend aantal Broodfondsgroepen? Wat is voor jullie de ideale houding die de overheid ten opzichte van jullie aan kan nemen?

Sommige belangenorganisaties vinden het allemaal prachtig, anderen vinden het maar niks. Die vinden eigenlijk dat het allemaal veel groter moet. Het probleem van de vakbonden is dat ze in massa denken, ze zitten nog op het oude spoor. Ze denken niet aan maatwerk maar juist aan één groep, één regeling omdat je dan sterker zou staan. Dat past niet echt meer in de huidige tijd. Ook zelfstandigen vormen toch een brede groep mensen met veel verschillende achtergronden en beroepen, ik denk dat je daar veel meer op in moet spelen. Dat oude vakbondsidee werkt gewoon niet meer. Ze leveren nog wel goed werk, maar ze denken toch teveel vanuit het oude denken.

Er is ook minder behoefte aan organisatie in vakbondsbewegingen, ook onder zelfstandig ondernemers. Nog geen 100.000 zelfstandigen zijn lid van een bond, op een groep van 1,1 miljoen. Dat is wel een flink aantal, maar ook heel erg versnipperd.

De meeste politieke partijen vinden het allemaal prima. Van links tot rechts. De ene kant vindt het goed dat zelfstandigen wat regelen, daarmee lopen ze minder kans dat ze in de bijstand komen en is de rol van de overheid kleiner. Aan de andere kant wordt ook het sociale karakter geroemd. Bij partijen als GroenLinks, PvdA, CDA en CU wordt dit als belangrijke waarde gezien, om elkaar te ondersteunen. SP vindt het ook wel oké, maar die zitten meer op de zielige zelfstandigen. Die zoeken de beste manier om gedwongen zelfstandigen te helpen. Veel Broodfondsmensen vallen daar niet onder. Er zitten wel gedwongen zelfstandigen onder, maar die vinden zichzelf niet zielig. Dat partijen zich zorgen maken om zelfstandigen die het moeilijk hebben is logisch, maar je moet niet zeggen dat alle zelfstandigen zielig zijn, dat is gewoon niet zo. Ook daarin moet meer maatwerk geleverd worden. Je moet mensen niet in één hokje stoppen. Er zijn verschillende behoeftes, daar moet rekening mee worden gehouden.

11. Wat zijn jullie belangrijkste doelen voor de korte en langere termijn?

Er is nog steeds vraag, wat dat betreft zal het aantal Broodfondsen zeker blijven groeien. Voor ons is de grote uitdaging om ervoor te zorgen dat de kwaliteit ook gewaarborgd blijft. Dat Broodfondsen voldoende middelen en ondersteuning krijgen als dat nodig is om goed te blijven draaien. Ik denk dat we daar nu meer tijd in moeten gaan stoppen, in het begeleiden van draaiende groepen. Dat kan ook door groepen onderling beter te laten communiceren; het is niet de bedoeling dat BroodfondsMakers dat allemaal zelf moeten regelen. Het is toch een zelfbeherende organisatie, wij kunnen wel sturing geven maar we moeten niet continu alleen maar de kern vormen. Je moet jezelf niet onvervangbaar maken. Organisaties moeten het zelf kunnen regelen. Idealiter zou je zelf overbodig moeten worden. Voorlopig is er nog wel vraag naar nieuwe groepen en moeten wij ook de kwaliteit bewaken. Als groepen regels willen veranderen moeten ze dat wel met ons overleggen. Je kan jezelf ook niet zomaar uitroepen tot een Broodfonds, dat is toch een beschermd naam. Er blijven verder ook allerlei ontwikkelingen mogelijk, wellicht ook in het buitenland. We worden nu al wel eens gevraagd om langs te komen. Wie weet wordt het daar nog eens opgepakt.

2.2 Diepte-interviews

#1: Deelnemer Broodfonds Broodje Brumbeek, Brummen 27-3-2014

1. Drijfveren

1.1 Aanleiding

Ik was verzekerd bij een reguliere maatschappij, toen kwam het Broodfonds mij ter oren. Eerst hoorde ik in de media een gerucht over het bestaan van het Broodfonds. Toen ik me er nader in verdiepte klonk het heel aantrekkelijk, alsof het echt iets voor een zelfstandige is. Vervolgens ben ik naar een voorlichtingsavond in Brummen gegaan, zo is het begonnen. Ik was eigenlijk meteen enthousiast.

Het Broodfonds klonk letterlijk en figuurlijk dichterbij en ik had het gerucht gehoord dat je ook spaart bij een Broodfonds, dat je geld niet direct weg is. En heel belangrijk: ik ben een keer ziek geweest toen ik bij een andere verzekeraar zat. Ik zat psychisch niet helemaal lekker in elkaar en kon mijn draai niet meer vinden in mijn werk. Opdrachten mislukten, dus ik concludeerde dat er iets niet klopte; ik moest gewoon even ziek thuis zijn. Toen kwam ik bij een bedrijfsarts, die stuurde me door naar een psychiater. Daar kreeg ik 150 vragen op me afgevuurd, dat was een lachwekkende vertoning met rare vragen. Ik werd niet ziek genoeg bevonden, dus ik kon niet van die arbeidsongeschiktheidsverzekering gebruik maken. Die man vond mij niet ziek genoeg. Het was onvoorstelbaar. Ik vond het schrijnend: ik kon niet ziek zijn. Dan heb je daar wel de buik vol van. Bij het Broodfonds gaan ze er van uit dat wanneer je de groep klein houdt en elkaar ook kent of bekend met elkaar bent, je bij ziekmelding ook echt ziek bent. De controle vindt plaats door mede-Broodfondsleden. Overigens vind ik dat wel en niet leuk, dat heeft duidelijk twee kanten. Ik kan nu niet anoniem ziek zijn. Er wordt nu middels de mail gemeld aan andere leden dat je ziek bent en ik denk zelfs dat ze melden wat je hebt; daar ben ik niet blij mee. Voor mij hoeft dat niet. Dat vind ik één van de grote minpunten van deze constructie. Anonimiteit is er niet, maar dat neem ik dan voor lief. Het is totaal niet een blokkade om me ziek te melden, maar als je met een gebroken been rondloopt vindt niemand daar wat van, terwijl er misschien anders gereageerd wordt bij psychische ziekte. Ik vind het ook niet nodig om van anderen te weten wanneer ze ziek zijn; ik ga er van uit dat zelfstandig ondernemers ook echt ziek zijn wanneer ze zich ziek melden. Dat blijkt ook bij andere Broodfondsen, het is gewoon anders dan wanneer je in loondienst bent. Er moet wel echt iets ernstigs met me aan de hand zijn wil ik thuis blijven; het lijkt me dat dat ook voor andere zelfstandig ondernemers geldt.

1.2 Motivaties

Het motief deel uit te maken van een nieuwe ontwikkeling gaat me niet zozeer om de *nieuwe* ontwikkeling, maar het lijkt me een hele *zinvolle* ontwikkeling. Het voorziet in een grote behoefte. Mijn partner kwam tot voor kort bijvoorbeeld volstrekt niet in aanmerking voor een arbeidsongeschiktheidsverzekering. Ik denk dat er nog steeds massa's zelfstandig ondernemers niet verzekerd zijn. Wil je je voor een minimum uitkering verzekeren, dan betaal je al een flinke premie. Ik probeer mijn partner dan ook aan te praten om van een Broodfonds gebruik te maken, omdat je je toch voor een behoorlijk bedrag kan verzekeren voor wanneer dat nodig is.

Een van de leukere dingen van een Broodfonds vind ik dat je een spaarpotje heb. Die kan wel leeg raken bij ziekte, maar vooralsnog is hier in Brummen niemand ziek geweest en heb ik toch al wat geld gespaard. En ik vind het ook heel mooi dat ik er makkelijk uit kan stappen en dat je het geld mee kan nemen, dan is het niet verloren. Ik vind het een heel mooi collectief. Het financiële voordeel is dus vooral dat het geld in eigen bezit blijft. Ik denk dat een heleboel mensen zich niet verzekeren omdat het geld weg is als je geen gebruik maakt van de verzekering. Je zet het geld in praktijk ook niet zelf weg. Dan is zo'n Broodfonds echt een uitkomst. Het klinkt alsof het om geld gaat, maar dat brengt toch financieel voordeel en zekerheid, zeker vergeleken met mijn oude verzekering. Daar betaalde ik meer premie maar kreeg ik minder uitgekeerd. Dat was één van de goedkoopste verzekeringen.

1.3 Beloning betrokkenheid

De grootste beloning is geruststelling. Ik vind het echt een geruststelling dat als ik nu ziek wordt, ik ook echt ziek kan zijn. Dat ik dan niet naar een of andere idiote psychiater hoef en eerst voor gek verklaard moet worden. Dat is eigenlijk nog veel belangrijker dan het geld.

2. Kennis/betrokkenheid

2.1 Kennis andere leden

Ik ken de andere leden van gezicht, maar 10% ken ik iets beter. Ik hoef helemaal niet per se te weten wie de anderen zijn. Misschien zou dat wel anders zijn als de pot elke keer leeg is, dat je je gaat afvragen wat er allemaal gebeurt. Op dit moment heb ik die behoefte nog niet gehad. Ook wat betreft nieuwe leden ga ik er van uit dat iedereen van goede wil is, vooralsnog vertrouw ik iedereen op zijn blauwe ogen. Het lijkt me afschuwelijk om iemand in de gaten te gaan houden, daar ga ik me niet mee bezig houden.

2.2 Kennis concept en reglementen

Na de voorlichtingsavond heb ik nog wel even nodig gehad om het hele concept te snappen. Zo ingewikkeld is het niet, maar het klinkt eigenlijk best wel revolutionair. Dan is het geld toch wel belangrijk, dat je geld niet opeens verdwijnt. Ik heb toen wel de intentie geuit om deel te nemen maar ik wilde wel eerst te rade gaan bij mijn toenmalige verzekering of dat wel beëindigd kon worden.

Ik ben eigenlijk helemaal niet bezig met het reglement. Ik weet wel waar en hoe ik het reglement na kan slaan maar ben er verder niet mee bezig. Ik weet niet precies hoe vaak er een algemene vergadering moet zijn, maar ik vind het wel goed dat die er zijn. Dan kan ik ook weer even bij gepraat worden. Ik vind het wel belangrijk om goed op de hoogte te zijn, maar ik vind het ook prima als dat middels een mail gebeurt. Ik hoef niet per se naar zo'n avond. Ik moet zelf wel kunnen weten hoeveel leden we hebben, maar hoe het landelijk gaat en wat de financiële toestand is vind ik ook interessant. Voor deze informatie over landelijke ontwikkelingen zijn de BroodfondsMakers volgens mij verantwoordelijk. Het gaat dan over hoeveel groepen er zijn, gewoon hoe het met ons gesteld is. Doen we het goed? Ik weet ook niet precies wat ik hiermee bedoel, maar ik vind het wel prettig om op de hoogte te worden gesteld van wat er gaande is. Ik voel er toch een andere betrokkenheid mee dan bij een andere verzekering. Het is voor een ondernemer gewoon belangrijk dat je bedrijf draaiende kan blijven. Dat is dan wel het kneuterige van een Broodfonds, het voelt gewoon dichterbij. Dat is positief.

3. Aanbevelingen

3.1 Grootte

Er zijn nu maximaal 50 leden vanwege de overzichtelijkheid. Omdat ik niet per se hoef te weten wie er allemaal lid zijn mag de groep van mij wel groter worden. Dat is puur gevoelsmatig, ik weet verder niet wat dat voor eventuele consequenties zou hebben.

3.2 Naam/presentatie

Misschien roept de naam Broodfonds nog wel wat rare weerstand op bij ondernemers die er nog niet meer van weten. Ik vind het een beetje een geitenwollensokkennaam, Broodfonds. Een beetje een armoedige naam. Aan de andere kant voelt het wel heel dichtbij, daar gaat het uiteindelijk ook om; het is een beetje dubbel. Het zou ook niet goed zijn als ze nu de naam gaan veranderen.

Volgens mij kan er in ieder geval iets verbeteren aan hoe het Broodfonds zich naar buiten toe presenteert. Ik ben er heilig van overtuigd dat er veel meer Broodfondsgroepen opgezet zouden kunnen worden. Ik vind het gewoon een heel goed initiatief, daar mogen er wel meer van komen. Ik

zou niet precies weten hoe de presentatie beter kan, maar als er binnen de organisatie capaciteit is om meer groepen op te richten dan is er zeker genoeg vraag naar. Ik ben nu doordrongen van wat het me brengt, daar mag wel meer campagne voor gevoerd worden. Ik weet niet of dat de doelstelling van de BroodfondsMakers is, misschien willen ze wel klein blijven. Ik weet ook niet hoeveel dit van de BroodfondsMakers vraagt.

3.3 Inhoudelijk

Ik heb wel geprobeerd anderen enthousiast te maken. Met veel enthousiasme vertel ik over het Broodfonds en dan zie je ze toch nog huiverig zijn. Met name dat het na twee jaar ophoudt is soms wel een struikelblok of een reden om ook bij een oude verzekering te blijven. Ik weet ook niet waarom het twee jaar is. De wachttijd van een maand mag van mij wel korter zijn. We hebben samen besloten om een maand vast te stellen, maar veertien dagen is ook goed. Binnen veertien dagen raak je wel van een griepje af, terwijl ik na een maand ziek zijn al een financieel probleem heb.

3.4 Delen voorbeelden misbruik

Ik ben wel nieuwsgierig of er voorbeelden van misbruik zijn. Als daar ervaringen van zijn dan zou ik het wel interessant vinden om dat te horen.

#2: Deelnemer Broodfonds Broodje Brumbeek, Brummen 2-4-2014

1. Drijfveren

1.1 Aanleiding

Ik ben zelf drie jaar geleden begonnen als zelfstandig ondernemer en heb met toen aangesloten bij een collectief voor zelfstandig ondernemers (Brumbeek Professionals). Daar werd door één van de leden gevraagd of het Broodfonds niet iets voor ons was. Toen ben ik aangewezen om de zaak te gaan onderzoeken. Ik heb toen met name via internet informatie gezocht, dat was genoeg om een eerste presentatie te kunnen geven. Ik heb nog wel contact gezocht met de BroodfondsMakers voor deze eerste presentatie met het verzoek om nog wat informatie op te sturen.

Ik kom uit de financiële wereld, dus mijn eerste reactie was: waar zit het addertje onder het gras? Dat is inherent aan verzekeringsproducten. Ik heb er een tijdje over nagedacht, toen kwam ik tot de conclusie dat er geen addertje onder het gras zit als je maar de juiste mensen bij elkaar zoekt. In dit geval allemaal zelfstandig ondernemers uit de omgeving die hun werk doen omdat ze het heel leuk vinden. Heel commercieel gedreven mensen hebben daar minder belang bij denk ik, die willen hier geen aandacht aan besteden. Deze mensen zijn toch vaak bezig met de vraag 'wat kan ik er aan overhouden?', dat moet je bij een Broodfonds nou juist niet hebben. Het mooie van een Broodfonds is juist de gedachte dat je het samen doet, dat je samen verantwoordelijkheid draagt.

Vervolgens heb ik de eerste presentatie gegeven bij Brumbeek Professionals, daar waren meteen 10 mensen die er heel enthousiast van werden. Toen was ik om. We hebben toen snel besloten dit te gaan opzetten, maar we wilden het niet vastbinden aan de Brumbeek Professionals, we hebben alleen de naam overgenomen. De kraamkamer was Brumbeek Professionals, maar nu zijn we los en hoef je geen lid te zijn van de ene groep om lid te worden van de andere groep. Wel zie je gebeuren dat een aantal mensen die lid worden van de Broodfondsgroep later ook lid worden van Brumbeek Professionals, daar komen ze toch dezelfde mensen tegen.

1.2 Motivaties

Met name het bijdragen aan een nieuwe ontwikkeling is voor mij belangrijk; laten zien dat het kan. Op het moment dat ik het idee van het Broodfonds uitleg aan mijn oude netwerk in de financiële wereld, krijg je altijd sceptische vragen. Hoe weet je nou of iemand ziek is? Het mooie vind ik juist dat vertrouwen zo belangrijk is. Ik wil graag dat het zichtbaar wordt dat dat best wel kan. Ik merk dat mensen, op het moment dat ze door hebben hoe het werkt, het toch een heel mooi idee vinden. De anonimiteit die een verzekering heeft wordt hier weer weggenomen. Zolang ik werkzaam blijf als

zelfstandig ondernemer blijf ik aangesloten. Ik zie geen reden om te stoppen, alleen bij een onoverkomelijk conflict zou ik daar over nadenken.

Na anderhalf jaar lid te zijn ben ik nog steeds heel positief. Ik vind het goed dat het Broodfonds groeit en veel aandacht krijgt. Ik kom hier alleen maar enthousiaste en leuke mensen tegen. Deze positief ingestelde mensen moeten de maatschappij gaan kantelen. Hoe kan het anders? Deze mensen zijn minder bezig met materie; ze hoeven geen grote Mercedes. We hebben geleerd dat we niet zo afhankelijk hoeven te zijn van grote bedrijven. De mensen die hier aan mee doen zijn toch vaak mensen die bewust leven, gelukkig wordt die groep steeds groter. Ik denk dat in deze omgeving ook een goede voedingsbodem is, met veel verenigingsleven.

1.3 Beloning betrokkenheid

Een groot netwerk is voor mij de grootste beloning, dat is voor mij ook belangrijker dan de arbeidsongeschiktheidsvoorziening. Het netwerk is niet de reden dat ik ermee begonnen ben, ik doe mee omdat ik graag wil dat het lukt. Ik ben niet afhankelijk van een Broodfonds op het moment dat ik arbeidsongeschikt raak. Het is voor mij een leuke aanvulling maar ik ben er niet afhankelijk van. Mijn motivatie is dus dat ik wil dat het werkt, het neveneffect is dat ik er een groot netwerk van heb gekregen. De media aandacht die ons Broodfonds heeft gekregen heeft daar ook bij geholpen.

1.4 Schaduwzijde

Wat lastig was als bestuur, was toen iemand niet toegelaten kon worden. Bij de start waren er een aantal leden die aangaven niet met deze persoon in de groep te willen. Dat is als bestuur erg lastig, wij moesten toen toch contact met de betrokken partijen op gaan nemen. Het lastige was dat de persoon die niet lid kon worden een mail naar iedereen had gestuurd, dat moesten we dus bespreken op de eerste vergadering. Volgens mij moet dat ook voor die persoon zelf lastig zijn, aangezien die zich daarmee bekend heeft gemaakt. Ik heb verder niet gehoord van leden dat er nu nog negatieve gevoelens over zijn in de groep, maar toen was het wel lastig om daar als bestuur mee om te gaan. Ook nu er iemand niet betaald ligt er weer een uitdaging voor ons als bestuur.

De sociale context van een Broodfonds is erg positief, maar heeft ook een klein nadeel. Op het moment dat iemand zich ziek meldt vertrouw ik dat wel. Als iemand niet toegelaten kan worden omdat anderen hun twijfel uitspreken of als een lid niet betaald is het echter vervelender, omdat je die persoon ook in je sociale context kent.

2. Kennis/betrokkenheid

2.1 Kennis andere leden

Ik vind het heel belangrijk dat mensen elkaar kennen, dat er geen anonimiteit is. Daarmee ontstaat er draagvlak, krijgen mensen een collectiviteitsgedachte. Dat heeft een positief effect voor de werking van het Broodfonds, maar ook in het zakenleven. Binnen zo'n groep gunt men elkaar wat en helpen leden elkaar aan opdrachten. In dit licht is diversiteit van de groep ook een voordeel. Statistisch is het misschien een nadeel dat je mensen in je groep hebt met een meer risicovol beroep, een verzekeraar maakt daar ook onderscheid in. Wij doen dat niet, dat levert in de praktijk ook geen spanningen of moeilijkheden op. Ik heb zelfs ervaren dat er mensen waren die wilden toetreden, dat toch niet hebben gedaan omdat ze nog geopereerd moesten worden en ze zich dan niet ziek zouden durven melden. De sociale context speelt hierin dat toch een grote rol, zeker in een dorp als Brummen.

Ik vind het belangrijk dat iedereen weet wie er in de groep zit. Zeker bij een ziekmelding is dat belangrijk, maar ook voor het opbouwen van een netwerk is dat belangrijk. Dat laatste is toch een leuke afgeleide. Het bestuur dat er nu zit vindt met name de sociale context erg belangrijk. Wij proberen daar ook veel aandacht aan te besteden door elk jaar twee vergaderingen te houden en die te koppelen aan een groepsactiviteit. De opkomst is relatief groot, mensen die echt niet kunnen melden zich ook af. Je hoeft niet per se iedereen te kennen, maar iedereen moet wel door een paar mensen gekend worden.

2.2 Kennis concept en reglementen

Op het moment dat ik de eerste presentatie voorbereidde kon ik nog niet voldoende informatie vinden om al een goed besluit te kunnen nemen. Inmiddels is de site aangepast, nu kan je de meeste informatie wel vinden. Toen we besloten hadden dat we verder wilden hebben we één van de BroodfondsMakers uitgenodigd, toen konden ook meer vragen gesteld en beantwoord worden. Hij heeft het toen goed uitgelegd en inmiddels staat er ook meer informatie op de site, nu vind ik het een heldere site. Toen was er wel voldoende informatie om een besluit te nemen. Zeker op het moment dat we het huishoudelijk reglement hadden gekregen konden we de meeste vragen ook beantwoorden. Voor de praktische vragen hadden we wel degelijk een ervaren persoon van de BroodfondsMakers nodig om te horen hoe we nou verder moesten.

Ik denk dat de andere leden van de groep die niet in het bestuur zitten iets minder kennis hebben van de regels. Men kent het principe, maar weet niet per se wat er in het huishoudelijk

reglement staat. Dat is ook niet zo belangrijk, de basiskennis is meer dan voldoende. Pas als er iets speelt zullen mensen zich in de regels gaan verdiepen.

3. Aanbevelingen/toekomst

3.1 Ideale groep

We hebben onszelf ten doel gesteld om tot 40 leden door te groeien, daar zitten we nu bijna aan. We zijn gestopt met het werven van leden maar leden kunnen nog wel in hun eigen omgeving rondkijken, we laten het nog organisch groeien. Bij 40 leden is de groep nog overzichtelijk en kunnen mensen nog makkelijk uittreden en toetreden. Bij 50 leden kan er meteen niemand meer bij. We zijn nu heel tevreden met onze situatie. Er zijn twee mensen uitgetreden, maar dat is omdat ze in loondienst gingen.

3.2 Administratie

Inhoudelijk is het een heel goed systeem. Wat betreft de administratie is er wel veel nodig om lid te worden, leden moeten veel stappen zetten. We hebben als bestuur gemerkt dat er toch veel energie zit in het zorgdragen dat alle leden de administratieve handelingen uitvoeren die nodig zijn bij het opzetten van een groep. Het opzetten van een groep heeft men goed in de hand, maar het proces van instromen is nu te ingewikkeld. Mensen met minder ervaring met administratie hebben daar moeite mee. Op het moment dat we vastlopen, merk ik dat het administratieteam van de BroodfondsMakers het druk heeft; dan duurt het allemaal toch wat langer. Je moet binnen veertien dagen je rekening bij de Triodos legitimeren door geld over te maken, maar als je dat niet doet zet de bank je rekening op slot. Dan komt je inleg niet binnen terwijl wij de rekening vast krijgen. Het duurt lang voordat dat allemaal rechtgetrokken wordt; wij zijn nu na een jaar bijna recht getrokken. Concreet zouden er dus betere afspraken met de Triodos bank gemaakt moeten worden. Op zich is het een handig proces, maar je vraagt nu te veel van de deelnemers.

#3: Deelnemster Broodfonds Broodje Brumbeek, Brummen 4-4-2014

1. Drijfveren

1.1 Aanleiding

Een vriendin van mij vertelde mij op een gegeven moment dat ze iets had gezien dat echt iets voor ons was. Wij hadden hier al een groep ondernemers om ons heen verzameld (Brumbeek Professionals) omdat we nieuw waren in de regio en geen andere ondernemers kenden. We hebben nu een coöperatieve vereniging. Die vriendin wees me op een artikel over het Broodfonds. Ik dacht toen: dit is hartstikke leuk, ik was meteen enthousiast. Maar de anderen kennen mij nu een beetje, die weten dat ik altijd barst van de ideeën. Toen dacht ik: ik moet iemand vragen die dit heel gedegen kan onderzoeken. Namens het bestuur hebben we toen iemand uit Brumbeek Professionals gevraagd het concept te onderzoeken. Hij werd toen net zo enthousiast als ik, maar hij kon dat veel objectiever brengen en goed verwoorden. Door zijn enthousiasme heeft hij mensen meegekregen, daar was ik ook erg blij mee.

Ik sta 100% achter dit concept, ik vind het een fantastisch concept. Juist omdat iedereen deel kan nemen die door iemand uit de groep gekend wordt vind ik het mooi. Er zijn geen toelatingseisen, niemand wordt uitgesloten omdat ze te oud of te zwak zijn. Dat vind ik een heel goede zaak, anders gaan we weer de kant op van een gewone verzekeraar waar alles uitgesloten wordt. In de praktijk wil je elkaar niet onnodig belasten, we zijn allemaal kleine zelfstandigen. Mensen in loondienst hebben allemaal voorzieningen, voor zelfstandigen zijn de consequenties veel groter wanneer je ziek bent. Ziek zijn heeft grote gevolgen voor je bedrijf. Zelfstandig ondernemers nemen dit risico zelf natuurlijk, voor mij is het regelen van een arbeidsongeschiktheidsvoorziening ook niet de belangrijkste motivatie.

1.2 Motivaties

Ik ben altijd al een voorstander geweest van lokale initiatieven en kleinschaligheid. Ik heb mijn hele leven al gevonden dat we een grootschalige kant op gaan waar totaal geen verbinding meer is. In lokale initiatieven is dat er wel, daar is verbinding en speelt het sociale aspect een veel grotere rol. Ook het feit dat we onszelf als zelfstandig ondernemers geen arbeidsongeschiktheidsverzekering kunnen permitteren speelde natuurlijk een rol. Maar ik had me al neergelegd bij het feit dat ik me niet kon verzekeren tegen arbeidsongeschiktheid, ik leef heel erg bij de dag. Die voorziening was dan ook niet de belangrijkste motivatie. Het belangrijkste was echt het sociale aspect, om dit met elkaar te doen en om gewoon te laten zien in de maatschappij dat wij uit vertrouwen leven. Verzekeringen zijn allemaal gebaseerd op angst en wantrouwen.

Het nemen van eigen verantwoordelijkheid staat heel hoog in mijn vaandel. Doe het zelf, wacht niet tot de overheid iets regelt. Dat was voor mij ook een motivatie om me aan te sluiten bij het Broodfonds. Ik weet niet of deze motivatie ook door andere deelnemers wordt gedeeld. Het sociale aspect en het vormen van een alternatief voor een AOV speelt zeker wel ook een grote rol voor andere deelnemers. Een van de deelnemers had uitgerekend hoeveel hij heeft uitgegeven aan zijn AOV, hij had nu kunnen rentenieren. Bij het Broodfonds weet je bij wie het geld terecht komt, maar je hoeft ook niet eindeloos te betalen. Dat vind ik ook heel prettig, dat ik niet veel te veel betaal.

1.3 Beloning betrokkenheid

Voor mij is de belangrijkste beloning dat ik al die mensen heb leren kennen, dat ik ze ook op straat tegenkom en kan begroeten. Het sociale aspect is dus ook de belangrijkste beloning. Bij deze mensen kan je ook zaken en diensten afnemen. Er zit ook een stukje handel in. Niet heel erg veel, maar toch wel.

1.4 Schaduwzijde

Bij de opstart was er een van de geïnteresseerden die een veto kreeg van een aantal leden, er was echt een groot wantrouwen. Dat was wel een beetje problematisch bij de opstart. Als nu iemand lid wil worden, dan wordt nagevraagd of iemand bezwaren heeft. Nu was het echter bij de opstart, dat heeft wel tot vervelende onderlinge spanningen geleid. Hij is ook een ondernemer hier uit de buurt, dus we komen hem nog wel tegen. Voor hem was het ook wel vervelend, hij had het idee dat hij een slechte naam kreeg. Spanningen waren er al, maar die zijn een beetje geëscaleerd door het opstarten van dit Broodfondsgroep. Voor de werking van het Broodfonds heeft het verder geen echte consequenties gehad.

Hij wilde voor €3000,- instappen, dat paste ook niet echt met de anderen. Als er allemaal mensen zijn die zo hoog willen zitten dan moeten ze vooral een eigen Broodfonds maken, maar hier zijn gewoon echt hele kleine zelfstandigen bij. Er is al een scheiding tussen rijken en minder rijken in de maatschappij, die scheiding moet je niet ook in een Broodfonds hebben. Je zou wel verschillende Broodfondsen op kunnen zetten, maar de meeste gaan erbij vanwege financiële redenen. Die kunnen ook niet zelf sparen.

2. Kennis/betrokkenheid

2.1 Kennis andere leden

Volgens mij ken ik iedereen bij naam, er kunnen een paar nieuwe mensen bij zijn die ik nog niet ken. Ik vind het ook heel erg belangrijk dat iedereen gekend wordt. Dat gebeurt ook wel van zelf, omdat mensen toch bij de bijeenkomsten komen. Als mensen nooit naar de bijeenkomsten komen, dan zou ik me toch gaan afvragen of die persoon wel lid moet blijven. Het doel is niet alleen een financiële pot te vormen, maar het doel is om voor elkaar te zorgen. Dan wil ik ook weten voor wie ik zorg. Ik wil iedereen kunnen kennen en ik wil graag weten wat ze (bedrijfsmatig) doen. Ik zou het erg jammer vinden als andere deelnemers een andere insteek hebben, het hoort voor mij toch bij het doel van het Broodfonds.

Er is bij ons ook een grote overlap met Brumbeek Professionals, ik vind dat wel een voordeel. We konden het niet besloten houden tot Brumbeek Professionals, maar er is toch wel veel overlap. Er zijn een paar mensen die iets verder weg wonen, je merkt dat ze meer moeite moeten doen om er bij te kunnen horen en dat ook zo te voelen. Lokale verbondenheid is toch heel belangrijk voor de werking van het Broodfonds. Bij Brumbeek Professionals moet je echt in de gemeente wonen om lid te worden, bij het Broodfonds hebben we het iets verder opengesteld.

2.2 Kennis concept en reglementen

Ik had zelf al allemaal informatie verzameld door op het internet te kijken en toen was er ook een programma op televisie. Toen hoorde ik een econoom zeggen dat dit concept absoluut niet kon werken, toen dacht ik: hoezo econoom? Er is hele goede informatie gegeven door de BroodfondsMakers. Ik wist er al wel het een en andere van, maar ik heb wel gemerkt dat de meeste mensen het nog even op een rijtje moesten krijgen. Het heeft even tijd nodig voordat iedereen dat op een rijtje heeft. Dat is niet negatief, maar daardoor loopt het voor een bestuur wel eens mis. Het duurt een jaar voordat het een beetje soepel loopt. De BroodfondsMakers kunnen tegen nieuwe besturen zeggen dat het een jaar kan duren voordat het loopt.

Ik vind het uitermate belangrijk dat mensen goed op de hoogte zijn, mensen moeten weten waar ze aan beginnen. Ze moeten niet denken dat ze zomaar bij een verzekering komen, het is juist niet anoniem. Dus vind ik dat mensen zich moeten realiseren dat er enige sociale activiteit van ze wordt verwacht. Iedereen moet de kracht van het concept kennen, anders werkt het veel minder goed.

Het concept zoals dat nu is, sta ik volledig achter. Ik zou pas stoppen met mijn lidmaatschap als de groep onpersoonlijk wordt maar ik denk niet dat dat gaat gebeuren met dit concept.

3. Aanbevelingen/toekomst

3.1 Ideale groep

Onze groep is al redelijk ideaal eerlijk gezegd: lokaal, misschien nog iets meer betrokken. We zouden vier vergaderingen per jaar mogen hebben in plaats van twee. Het zou ook mogelijk zijn dat je binnen je Broodfondsgroep ook andere dingen met elkaar organiseert. Dat mensen elkaar ook binnen elkaars bedrijven ontmoeten. Dan leer je elkaar nog beter kennen en kan je ook eerder ingrijpen als mensen bijvoorbeeld tegen een burn-out aanlopen. Ik zou me kunnen voorstellen dat je in een ideaal Broodfonds ook lezingen voor en met elkaar organiseert. Op dit moment heb ik daar alleen niet zo'n behoefte aan, omdat we dat al bij Brumbeek Professionals hebben. Daar mogen ook alle anderen komen, daarvoor hoeft je niet per se lid te zijn.

3.2 Administratie

De hele opstartperikelen. Het Broodfonds is nu zo'n booming business dat dingen nog wel eens fout kunnen lopen, onze penningmeester kan daar wel meer over vertellen. Iedereen accepteert dat ook wel. Af en toe heeft ons bestuur daar wel hoofdbreken over, maar wij merken daar niet zoveel van.

De Broodfondsrekeningen zijn allemaal gewone betaalrekeningen, met daaraan gekoppeld een spaarrekening. Toen bedachten mijn man en ik dat we niet meer bij het ING aangesloten wilden zijn, maar bij de Triodos bank. Vervolgens kwam alles op zijn naam, het duurde heel lang voordat we in de gaten hadden dat de bank dacht dat ik al een rekening had, maar dat was mijn Broodfondsrekening. Eigenlijk zou dit losgekoppeld moeten worden, maar ik weet niet of dat kan. Dat schepte veel verwarring, ik dacht: ik heb nog helemaal geen rekening. Mensen die daar al een rekening hebben krijgen dus ook geen nieuwe rekening, die wordt gekoppeld aan de bestaande. Het zijn wel twee verschillende rekeningen, maar ze zijn gekoppeld op de persoon. Ik vind dat dit gescheiden zou moeten worden, maar ik weet dus niet of dat kan. Ik denk dat dit niet te veranderen is, maar het is wel onhandig.

3.3 Capaciteit/werkzaamheden BroodfondsMakers

Een aanbeveling is dat de BroodfondsMakers zich niet over de kop gaan werken. Ze moeten heel erg alert zijn dat ze vroegtijdig mensen inwerken. Dit concept gaat misschien nog wel even door, hopelijk. Kijk vroegtijds naar capabele mensen die je in kan zetten, zowel voor administratie als voor presentatie. Ik heb nu het idee dat ze zich drie slagen in de rondte werken, dat de capaciteit eigenlijk te klein is. Dat gevoel is gebaseerd op het feit dat het soms zo lang duurt voordat het goed loopt, het kan soms lang duren voordat je contact kan maken wanneer het fout gaat. Nou heeft iedereen daar geduld mee, maar er gaan ongetwijfeld nog meer groepen komen. Dat moet je

allemaal wel kunnen behappen, anders ga je te gronde aan je eigen grootheid. Vaak gaan organisaties daar aan te gronde, aan de plotselinge groei.

Het is ook heel belangrijk dat je met de politiek kan blijven communiceren, dat is een totaal andere wereld dan de ondernemingswereld. Het is misschien wel nodig dat je iemand vind die het spel van de politiek kent, die voor je kan lobbyen.

#4: Deelnemer Broodfonds Tollentijn, Utrecht 14-4-2014

1. Drijfveren

1.1 Aanleiding

Ik had nog geen verzekering maar ik had me al wel verdiept in de mogelijkheden. Daarbij kwamen alle schrikbeelden naar boven: belachelijk hoge bedragen en verhalen dat de verzekering er alles aan doet om niet te betalen wanneer je ziek bent. Vanaf toen heb ik het hele onderwerp voor me uitgeschoven. Toen kwam het Broodfonds in het nieuws, dat vond ik heel interessant. Het Broodfonds leek toch een antwoord op de vraag die ik al een tijdje voor me uit had geschoven, ik had er meteen een goed gevoel bij. Ik vond namelijk wel dat ik iets moest regelen. Tegelijkertijd kwam er via Twitter een initiatief van Pieter Hilhorst, waarmee op één dag een Broodfonds oprichting begonnen werd. Ik hoorde daar ook bij. Toen begon het via de mail steeds concreter vorm te krijgen. Ik dacht toen al meteen: eigenlijk klopt het niet wat we hier aan het doen zijn. Ik ken jullie helemaal niet, jullie kennen mij niet. Ik vond dat toch iets vreemds hebben, maar zij vonden dat ik er wel bij hoorde.

In diezelfde tijd van oprichting werd ik hier in Utrecht benaderd voor Broodfonds Tollentijn door iemand die ik al kende en daar lid was. Uit praktische overwegingen was dat wel handiger, dat is toch hier om de hoek. Hier heb ik ook wel een connectie, hier werd ik geïntroduceerd door een zittend lid. Toen heb ik in korte tijd besloten om me hier aan te sluiten.

Alles wat ik over het Broodfonds las maakte me heel enthousiast, ik vond het bijna te mooi om waar te zijn. Ik vind het mooi dat je met 50 mensen elkaar vertrouwen geeft, zonder dat je daarbij allemaal regels en clausules opstelt. Ik vind dit zo'n helder en eenvoudig format, ik geloof daar echt in.

1.2 Motivaties

Voor mij voelde het toch als rust om bij een Broodfonds lid te worden. Als me nu iets overkomt, dan heb ik wat geregeld. Het is maar voor twee jaar, maar dat vind ik goed. Als je langer ziek bent dat moet je weer iets anders verzinnen. Je moet ook niet alles tot de kist verzekerd hebben, er moet toch wat spanning in het leven blijven. Voor mij geldt nu vooral de korte termijn, dat is nu afgedekt. In twee jaar kan ik wel een lijst verzinnen hoe het verder moet.

Deze motivatie wordt duidelijk gedeeld door andere deelnemers, dat komt in discussies heel erg naar voren. Wij zijn wars van 'wat als' discussies. We gaan niet over mogelijke situaties discussiëren. Wij zitten er allemaal maar voor één reden: we moeten iets geregeld hebben voor als het mis gaat. Je zit hier niet als je enorm veel geld op de rekening hebt staan. We zijn allemaal

serieus ondernemers, het moet niet aantrekkelijk zijn om aanspraak te maken op de schenking. Als je je premie betaalt heb je natuurlijk recht op een schenking. De sociale cohesie in onze groep is echter zo groot, dat daar geen misbruik van wordt gemaakt. Er zijn veel verbindingen. Je wilt niet iets uithalen, in verband met gezichtsverlies. We zitten toch in elkaars sociale netwerk.

1.3 Beloning betrokkenheid

Mensen leren kennen en contacten opbouwen is secundair zeker wel een beloning. Daarvoor zit je niet in eerste instantie bij een Broodfonds, maar het is wel een leuke bijkomstigheid. Ik heb kennis gemaakt met een hele leuke groep mensen, ik maak daar eigenlijk nog steeds kennis mee. Het is een leuke club om lid van te zijn. Vanuit dezelfde achtergrond begin je zo'n groep, dat scheidt al een band. Maar je hebt ook allemaal dezelfde kijk op het leven, niet iedereen stapt zomaar in een Broodfonds. Voor mij voelt dit veel zekerder. Wij zijn allemaal zzp'ers, we willen allemaal dingen zelf in de hand nemen en zijn eigenwijs. Tegelijkertijd voelen we de verantwoordelijkheid en hebben we een bepaald sociaal gevoel, dat onderscheidt ons weer van andere zzp'ers.

2. Kennis/betrokkenheid

2.1 Kennis andere leden

Ik vind het heel belangrijk om mensen te kennen, dat heeft met sociale cohesie te maken. Interesse in elkaar is wel de insteek waarmee je bijeenkomsten bezoekt. We zorgen voor elkaar, je moet dan ook op elkaar betrokken zijn. Je kan niet nooit je neus laten zien, dat past niet bij het idee van het Broodfonds. Je moet betrokken zijn op de gang van zaken door aanwezig te zijn op de vergaderingen. Je ziet nu ook dat als mensen niet komen, dat ze zich netjes afmelden en een goede reden geven. Zo belangrijk vindt men deze vergaderingen, dat ze zich serieus afmelden.

2.2 Kennis concept en reglementen

Ik heb vooral via de website en door te googelen informatie gezocht. Ik zag dat er ook iemand van een zzp-club waarschuwde voor het Broodfonds, maar hij onderbouwde zijn verhaal niet met feitelijke cijfers. Hij had het over 'wat als', dat proberen wij nou juist te voorkomen. Als zzp'er ben je nooit ziek, je gaat alleen niet werken als het echt niet gaat. Ik zag geen redenen tegen het Broodfonds die echt waar waren.

Ik had voldoende kennis van het reglement, maar ik wist dat er toen nog niet voldoende ervaring op de lange termijn was om het concept te testen. Maar je tekent niet je doodvonnis als je lid wordt, je kan er altijd mee stoppen. Ik vond het toen zo betrouwbaar dat ik er wel voor wilde

kiezen, ik was ook wel nieuwsgierig genoeg om hier deel van uit te maken. Hoe zou het er uit zien? Zou het niet een raar elite clubje worden met ingewikkelde vergaderingen? Het blijkt gewoon een prettige club te zijn die voldoet aan mijn behoeftes.

Ik ga naar alle bijeenkomsten, ik lees alle stukken, ik praat erover mee. Het is belangrijk om goed op hoogte te zijn, dat is je plicht. Ik ben iemand die misschien gebruik gaat maken van de voorziening, ik betaal ook voor de voorziening van anderen; dan moet je toch goed op de hoogte zijn. Op de hoogte blijven doen we samen. We hebben een bestuur, een feestcommissie, een kascommissie. We krijgen keurig alle stukken en bereiden ons goed voor op de vergaderingen. We voeren ook wel leuke en belangrijke discussies. Er komt altijd wel een punt ter sprake waar discussie over is. We hebben het nu bijvoorbeeld twee keer gehad over de leeftijd; zijn oudere mensen vaker ziek, is het dan nog behapbaar als we vergrijzen enzovoort. Moeten we daar beleid op schrijven? Mensen zijn daar juist weer tegen, omdat het niet bij het Broodfonds hoort. We zoeken het dan wel serieus uit, we willen het liefst dat iedereen het er mee eens is. We hebben nu besloten dat we geen ander beleid nodig hebben. We zijn niet vergrijsd, misschien gaat dat ook nooit gebeuren. Oudere mensen zijn niet vaker ziek, wel langer. Maar dat onderzoek is nooit gedaan naar Broodfondsleden of zzp'ers. Bij ons zijn de ouderen nooit ziek.

3. Aanbevelingen/toekomst

3.1 Afweging lidmaatschap

Ik blijf voorlopig lid bij Tollentijn. Ik zou gaan twifelen als er besluiten worden genomen waar ik niet achter kan staan, bijvoorbeeld zo'n leeftijdsgrens zou ik echt ingewikkeld vinden. Dat gaat tegen mijn idee van het Broodfonds in. Als wij een clubje worden met zware regels zou ik dat lastig vinden, als we controles in gaan voeren of iets dergelijks. Ik zie dat nu helemaal niet gebeuren hoor, het wordt nu alleen maar leuker. De discussies zetten je aan het nadenken over de vraag wat ik er van vind.

3.2 Ideale groep

Mijn ideale groep is een groep van betrokken van mensen die dezelfde kijken hebben hoe het leven van de groep eruit ziet. De toegevoegde waarde is dan dat het leuke en interessante mensen zijn, dat ervaar ik echt als een cadeautje.

3.3 Toekomst Broodfonds

Ik vraag me wel af hoe het verder zal gaan met allerlei verschillende groepen, of er groepen zijn die zich gaan ontwikkelen tot losse groepen. Wij hebben die behoefte helemaal niet, het advies vanuit de BroodfondsMakers is nog steeds relevant. Ik zou het niet speciaal kwalijk vinden als groepen zich los willen ontwikkelen van het Broodfonds. Ik ben dan wel benieuwd wat hun beweegredenen zijn. Ik denk alleen dat de meeste Broodfondsen niet zoveel verschillen van elkaar. Het zijn wel andere mensen, maar ik denk dat de groepen best wel op elkaar lijken. We zouden haast wel een politieke partij met elkaar kunnen oprichten, zeker in het licht van het toenemend aantal zzp'ers.

De grootste potentiële bedreiger is de Belastingdienst denk ik. Nu past het schenkingsstelsel binnen het belastingsysteem, misschien dat ze op den duur toch de schenking gaan belasten. Ik zou dat echt flauw vinden, ik kan het me nu ook nog niet voorstellen. Maar het zou wel een bedreiging zijn, je moet in Nederland natuurlijk overal belasting over betalen.

3.4 Aanbevelingen

Ik denk dat de BroodfondsMakers lekker aan de weg moeten blijven timmeren. Ik vind het superslim dat ze zich bijvoorbeeld aansluiten bij zo'n onderzoek als dit. Wij zijn natuurlijk de bedreiging voor de grote kantoren, maar ik vind het goed dat dit onder de aandacht wordt gebracht als alternatief. De hoge bedragen, de clausules en voorwaarden vind ik echt schandaleus, daar irriteer ik me mateloos aan. Het Broodfonds is een goed en betaalbaar alternatief.

#5: Deelnemer Broodfonds Tollentijn, Utrecht 24-4-2014

1. Drijfveren

1.1 Aanleiding

Ik werd benaderd door één van de leden om mee te gaan naar een kennismakingsbijeenkomst, al ruim een jaar voordat ik lid werd. Er was toen ook een tweede bijeenkomst waar ik naartoe ben gegaan. Je moet alleen voldoen aan een aantal voorwaarden om lid te zijn. Je moet een jaarrekening presenteren en een van de voorwaarden van Tollentijn is ook dat je een minimaal bedrag, iets van €12.000, verdient. Je moet kunnen laten zien dat je al langer zelfstandig bent. Ik had nog niet een volledig jaar zelfstandig gedraaid en kon dus nog geen jaarrekening laten zien. Nu ben ik op stoom, dus nu kon ik gewoon lid worden.

Ik vond het concept erg interessant, maar ik vind het ook goed dat er een lange aanlooptijd is zodat je er even in kan verdiepen. Voor mij is het fijn dat het een groep is van mensen die ook concullega's van mij zijn. Aan de ene kant ben je misschien concurrent op sommige gebieden, aan de andere kant leer je ook van elkaar. Andere zelfstandig ondernemers snappen ook waar je mee bezig bent.

1.2 Motivaties

Het sprak me aan dat het voor een groep is, dat je voor elkaar dingen kunt doen. Ook het bedrag speelde mee natuurlijk, bij een normale arbeidsongeschiktheidsverzekering ben je veel meer geld kwijt. Ik vind het gewoon een goed initiatief. Ik vind het idee van zelforganisatie mooi, dat je zelf dingen organiseert waar je met elkaar nut van hebt. Het is direct helder waar het voor is, bij heel veel normale arbeidsongeschiktheidsverzekeringen kan je niet direct zien waar het geld naartoe gaat. Hier is het inzichtelijk, krijg je ook een jaarrekening. Als iemand ziek is stuur je ook met 49 man een mailtje, dat vinden mensen toch heel fijn. Dat hoor je niet bij een normale arbeidsongeschiktheidsverzekering, dit is toch persoonlijker. Ik denk dat dit een gevolg is van het feit dat er sprake is van zelforganisatie, er is ook de wil om het zelf te organiseren en dat kan binnen de wet. In het begin heb je een paar bijeenkomsten nodig om over barrières heen te stappen, het gaat ook om vertrouwen. Het vertrouwen gaat van twee kanten uit: er is een toelatingsfase met toelatingsgesprekken. Het kost even tijd voordat je snapt hoe het werkt, maar die tijd moet je jezelf ook geven. Ik vind dat niet erg.

1.3 Beloning betrokkenheid

Je komt mensen uit je groep opeens overal tegen, ook in mijn werk. Het heeft nog niet direct werk opgeleverd, maar het is wel positief voor je netwerk om hier lid te zijn. Ik ken nog niet iedereen uit mijn groep, maar ik ben nu al mensen tegengekomen uit mijn Broodfonds. Vooraf heb je natuurlijk geen idee waar je lid van wordt, je kent nog lang niet iedereen. Langzamerhand leer je gewoon steeds meer mensen kennen. Zo zijn er nieuwe manieren om mensen te leren kennen uit je eigen stad.

Je leert dus mensen kennen die op dezelfde manier bezig zijn als jij, die ook ondernemer zijn. Daarnaast levert deelname ook een beetje zekerheid op voor de eerste twee jaar als je arbeidsongeschikt bent. Dat geeft een veilig gevoel. Als ik dat aan mensen vertel dan vragen ze ook altijd of ze ook lid kunnen worden, je ziet ook dat het Broodfonds snel groeit.

2. Kennis/betrokkenheid

2.1 Kennis andere leden

Ik ken nog steeds niet alle andere leden, maar ik vind het wel belangrijk om andere leden te leren kennen. Je leert ook iets meer kennen over je stad, over activiteiten die in de stad gaande zijn. Het zijn allemaal mensen die actief zijn als ondernemer dus die staan ook echt in de samenleving. Er is een maximum van 50 aan de groep, dat is ook goed. Stel je voor dat er 100 mensen lid zijn, dan weet je niet meer wie er allemaal lid zijn. Als je iedereen wilt kennen is 50 een goed aantal.

2.2 Kennis concept en reglementen

Ik heb vooral informatie gekregen via de mensen die mij wilden voorstellen aan de groep. Tijdens de laatste vergadering zijn de reglementen nog een keer besproken omdat er iets aangepast moest worden, het blijft in ontwikkeling. Dit keer ging het over de vraag of er meer schenkniveaus toegevoegd zouden worden. Dat is interessant om te weten, het proces is nog niet klaar. Ik vind het interessant om dat te weten, voor mij is het ook goed om te weten of je bijvoorbeeld een hoger schenkbedrag kan hebben.

Ik vind het ook belangrijk dat leden op de hoogte zijn. We hebben nu een goede voorzitter die landelijke ontwikkelingen ook deelt met de groep. De voorzitter ligt toe wat de nieuwe mogelijkheden zijn. Ik heb nog niet iets van een nieuwsbrief voorbij zien komen, ik weet niet of er zoiets is.

3. Aanbevelingen/toekomst

3.1 Ideale groep

De groep waar ik nu in zit is redelijk divers, volgens mij is dat ideaal. Een ideale groep heeft mensen met een diverse achtergrond. Het is interessant om mensen uit andere sectoren te spreken. Ook de verhouding man/vrouw moet ongeveer gelijk zijn, ik heb het idee dat dat nu ook het geval is bij Tollentijn. De grootte van 50 vind ik ook prima. We hebben nu twee ontmoetingen per jaar, dat vind ik ook goed. Je zou nog een activiteit kunnen verzinnen waarin je iets van elkaar kan leren. Er is ook besproken of we niet een LinkedIn moeten starten. Volgens mij is het zo wel goed, netwerken kan overal waar je komt.

3.2 Groei en vertegenwoordiging

Ik vind de groei van het Broodfonds positief, daarmee wordt het aandeel van zelfstandigen in de maatschappij ook groter. Je ziet dat de hele maatschappij aan het veranderen is, er is een nieuwe manier van werken en je leven organiseren. Daar hoort ook bij dat je dingen regelt voor wanneer je ziek wordt. Voor zelfstandigen is er niet per definitie iets geregeld voor arbeidsongeschiktheid, het is fijn als er dan een collectief alternatief is. Je hoeft je niet te verzekeren als je dat niet wilt, ik vind het wel fijn dat er een alternatief is waarbij je in een groep met collega ondernemers zit. Het is een soort van participatiesamenleving op het gebied van arbeidsongeschiktheid, ze noemen het niet voor niks een schenkring.

Het Broodfonds begint nu bekend te worden, dat zal alleen maar toenemen. Inmiddels hebben mensen al wel eens gehoord van het Broodfonds als je er over begint. Als er meer kringen komen dan zal de bekendheid ook alleen maar groter worden. Als je met meer mensen bent kan je ook mensen landelijk afvaardigen, dan kan je ook meer namens mensen spreken. Als je iets op de agenda wilt zetten kan dat makkelijk als je namens heel veel Broodfondsgroepen spreekt. Als er bepaalde onderwerpen zijn die uit lokale groepen naar voren komen dan is het goed als dat op de agenda gezet kan worden van de nationale politiek of vakbewegingen.

#6: Deelnemster Broodfonds Knipfonds, Zwolle 23-4-2014

1. Drijfveren

1.1 Aanleiding

Ik werk inmiddels veertien jaar voor mezelf en heb ook al een aantal jaren zelf een arbeidsongeschiktheidsverzekering. Ik ben als zelfstandige ook betrokken bij een netwerk van professionals netwerk in de wijk Zwolle-Zuid en heb vrij veel contacten in het Zelfstanding Professional (ZP)-netwerk, ook bij De Netwerk Onderneming (DNO). Zwolle kent drie DNO ondernemingen, van de meesten ken ik de bestuurders. De initiatiefnemer van het Broodfonds Knipfonds kende ik ook. In eerste instantie wilden ze een broodfonds oprichten voor DNO-leden, maar daar kregen ze niet de eerste twintig deelnemers mee rond. Toen heb ik gezegd: ik heb het zelf niet direct nodig, maar ik wil het initiatief wel graag in de benen helpen. Ik vind het een belangrijk initiatief, want ik geloof niet meer zo in allerlei landelijke concepten. In de landelijke politiek is er een heel specifiek beeld van ZP'ers, ze hebben het dan vaak over de categorie bouwvakkers. Ik bedoel dat niet denigrerend, maar het beeld heerst een beetje dat ZP'ers voormalig werklozen zijn. Die categorie bestaat, maar dat zijn niet de echte ZP'ers. Er is een hele grote groep zelfstandige professionals die daar niet onder vallen. Sommigen zijn echte ondernemers die zo groot mogelijk willen worden. Anderen zijn vakprofessionals, daar reken ik mezelf ook onder, die niet de behoefte hebben om personeel te hebben.

Door de crisis bleek de afgelopen jaren dat sommige ZP'ers het heel moeilijk kregen omdat ze ook geen voorzieningen hadden. Dan krijg je de discussie over inkomenszekerheid en een verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering. Volgens mij maken de ZP'ers echter hele bewuste afwegingen. Degenen die echt langdurig zelfstandig willen zijn maken een afweging: of ik neem een verzekering, of ze nemen bewust geen verzekering omdat ze het te duur vinden of omdat ze het risico willen nemen om bijvoorbeeld zelf te sparen. Ook in vakbewegingen zien ze ZP'ers als een soort werknemersgroep, terwijl dat helemaal niet zo is. Ik merk dat er nu wel langzamerhand een beweging komt dat men ziet dat ZP'ers er toe doen op de arbeidsmarkt, ze zijn een blijvend fenomeen. Ik zie ZP'ers als de hoger opgeleide of gespecialiseerde mensen die zichzelf aanbieden en dat niet via een detacheerder of uitzendbureau doen.

Di initiatiefneemster van Knipfonds Zwolle had zelf in haar omgeving te maken gehad met een ZP'er die ziek werd en niet was verzekerd. Voor haar was de drive dat ze voor dat soort situatie een oplossing wilde bieden. Ik was geen lid van een DNO club, maar ik heb ze toen geholpen om aan de eerste twintig te komen. Ik heb het niet gelijk nodig, maar als het goed loopt overweeg ik wel om mijn arbeidsongeschiktheidsverzekering aan te passen zodat ik voordeliger uit ben.

1.2 Motivaties

Ik vind het economisch een mooi concept, het geld gaat niet weg maar blijft op je rekening of gaat naar een zieke. En ik vind het solidariteitsprincipe mooi, we zorgen voor elkaar als dat nodig is.

Ik merk dat deze motieven ook gedeeld worden, tijdens discussies komt dit naar voren. Tijdens een bijeenkomst voor belangstellenden kwam het principe van solidariteit ook naar boven tijdens de discussie, je doet het voor elkaar.

1.3 Beloning betrokkenheid

Ik ben nu nog te kort lid om te kunnen zeggen wat de beloning is. Je doet wel wat contacten op. Ik merk dat vaak gedacht wordt dat ZP'ers behoefte hebben aan onderlinge contacten en netwerk, maar voor ZP'ers zijn juist contacten met middelgrote en grote bedrijven interessant. Grote bedrijven moeten zo leren om ZP'ers in te schakelen. Voor mij is het Broodfonds dan ook niet per se geschikt om te netwerken.

Naast dat je het prettig vindt om iets te kunnen doen voor iemand die ziek is, hoop ik ook economisch voordeel te hebben. Wanneer de groep groot genoeg is ga ik wel serieus kijken of ik mijn arbeidsongeschiktheidsverzekering anders in kan richten zodat ik goedkoper uit ben. Het Knipfonds had nog niet zoveel leden, dan is het even de vraag hoe het eerste halfjaar gaat.

2. Kennis/betrokkenheid

2.1 Kennis andere leden

Inmiddels hebben we 50 leden en ken ik niet iedereen, maar dat komt nog wel. Het heeft even tijd nodig om iedereen te leren kennen. Wil je de solidariteit en gezamenlijkheid handen en voeten geven dan zal je elkaar op een bepaalde manier moeten leren kennen. Anders is de bereidheid om dingen voor elkaar te betalen als de nood aan man komt weg. Het is niet sociale controle, maar de sociale contacten maken dat je solidair met elkaar bent en elkaar niet bij de neus neemt. Ik zou me kunnen voorstellen dat je wilt stoppen met het Broodfonds wanneer je het gevoel hebt dat er gebruik gemaakt wordt van het Broodfonds, als er geen feeling meer is met het solidariteitsprincipe.

We hebben vier bijeenkomsten per jaar, waarvan één vergadering. Er is een dringende oproep van het bestuur om te komen, je wordt eigenlijk wel geacht daar te zijn. Ik vind dat ook goed. Het is goed om contact met elkaar te houden, om elkaar te leren kennen. Het is niet een fonds waar

je even lid van wordt, bij dit concept past dat je wat voor elkaar wilt doen. We hebben nu ook één zieke, dan is het ook goed om te weten wie het is.

2.2 Kennis concept en reglementen

Ik heb het verhaal over het Broodfonds in eerste instantie van een initiatiefnemer gehoord, die gaf een presentatie bij ons netwerk. Vervolgens heb ik via de website van de BroodfondsMakers en de nieuwsbrief informatie gezocht. Toen had ik voldoende informatie om een goed besluit te nemen. Iets wat voor mij nog steeds niet helemaal duidelijk is, is waarom je niet als BV lid kan worden. Ik heb een BV, maar moet me als privé persoon inschrijven. Wanneer je de inleg via de BV kan laten verlopen kan je het als bedrijfskosten vermelden, personeel moet nu ook privé lid worden. Bedrijven met meerdere personeelsleden zou je dan de mogelijkheid kunnen geven om hun personeel ook op deze manier te verzekeren en het solidariteitsconcept binnen het bedrijf toe te passen. Ik geloof er wel in dat ook een bedrijf het wij-gevoel kan bevorderen. Waarom zou dat alleen onder ZP'ers kunnen? Voor een bedrijf is dat financieel ook aantrekkelijk. Ik heb deze vraag via het bestuur ook wel bij de BroodfondsMakers neergelegd, maar het was me nog steeds niet helemaal duidelijk. Ik heb het toen ook laten liggen, moet ik toegeven.

Ik vind het belangrijk als het concept bekend wordt, omdat je ziet dat het aanslaat wanneer mensen er van horen. Het is een mooi concept en een goede tegenhanger van het verzekeringsconcept. Ik kan me ook voorstellen dat je dergelijke verzekeringsconcepten op andere onderwerpen toepast.

3. Aanbevelingen/toekomst

3.1 Ideale groep

Een gemengde groep qua opleidingsniveau en leeftijd, ook gemêleerd qua soort bedrijven. Lekker verschillend. Ik kan me voorstellen dat je ook een stukje spreiding moet hebben wat betreft leeftijd, als je alleen 50plussers hebt valt de groep misschien om omdat mensen stoppen.

Een frequentie van drie tot vier ontmoetingen per jaar vind ik prima, er is een wereld van netwerken buiten het Broodfonds om. Er is op dit moment een overkill aan netwerkbijeenkomsten, daar moet je niet mee concurreren. Netwerken is niet het primaire doel van een Broodfonds.

3.2 Groei/uitbreiding diensten

Ik hoop dat het Broodfonds zoals dat nu is gestaag zal uitbreiden. Het straalt ook iets af op de organisatiekracht van ZP'ers. Grote bedrijven hebben vaak een continuïteitsangst bij ZP'ers, wat volgens mij helemaal onterecht is.

Ik denk dat het concept misschien ook wel in bedrijven zou kunnen werken. Huidige voorzieningen werken met een premiestelsel en het geld verdwijnt in een grijze pot, niemand weet waar het blijft. Mensen gaan dan toch denken dat ze het geld beter zelf kunnen beheren, het is niet transparant. Ik ben wel benieuwd of de BroodfondsMakers plannen hebben voor verdere ontwikkelingen. Misschien dat het concept ook bij bedrijven kan werken, of dat er andere diensten worden aangeboden zoals een pensioensregeling. Dergelijke initiatieven zijn nodig om de oude concepten te vervangen, die gaan het op de lange termijn niet redden. Je ziet dat het vertrouwen in die oudere concepten afneemt.

#7: Deelnemer Broodfonds Casino, Amsterdam 29-4-2014

1. Drijfveren

1.1 Aanleiding

Ik vind het een geweldig initiatief, ik ben er zelf heel blij mee. Ik heb jaren een arbeidsongeschiktheidsverzekering gehad, maar ik wilde graag mijn kosten naar beneden krijgen en toch nog het risico afdekken. Ik ging dus onderzoeken wat ik eigenlijk kreeg voor een arbeidsongeschiktheidsverzekering. Toen kwam het idee van een Broodfonds langs, dat vond ik eigenlijk wel een goed initiatief. Een vriendin vroeg me of het niet iets voor mij was. Ik ben toen bij een informatiebijeenkomst geweest voor mensen die een groep wilden starten en vond het inderdaad wel heel interessant. Ik ben wel vanaf het begin betrokken geweest bij de opstart van Casino, maar mijn AOV liep nog door dus officieel ben ik iets later lid geworden. Ik ben wel bij alle bijeenkomsten geweest vanaf de oprichting.

1.2 Motivaties

Wat mij over de streep trok waren twee dingen. Een collega van mij heeft een aantal jaar geleden een ongeluk gehad met een snowboard. Ze heeft toen bijna een jaar plat moeten liggen met een rugblessure en kon haar werk dus niet doen. Zij kon in haar huis blijven wonen omdat mensen geld voor hebben geschoten, de verzekering weigerde uit te keren. Dat heeft meer dan een jaar geduurd. Toen de verzekering toch ging uitkeren kreeg ze maar een bepaald percentage. Je wordt voorgespiegeld dat je je voor een bepaald bedrag verzekerd maar in de praktijk blijkt het zo niet te werken. Er gaat nog belasting van af, vervolgens krijg je maar een bepaald percentage en dan doen ze dus ook nog lastig met uitbetalen.

Toen ik hoorde van het Broodfonds heb ik een tussenpersoon van de verzekeringsmaatschappij gebeld met de vraag hoe het zat met de opzegtermijn. Dat bleek mee te vallen, in de wet was aangenomen dat je per jaar je verzekering op kan zeggen. Toen zijn die meneer dat hij me een nieuwe aanbieding wilde doen, want zij geloofden niet in het Broodfonds. Ik was wel benieuwd, dus nodigde hem uit wat op te sturen. Twee weken later kreeg ik een voorstel, ik voelde me toen eigenlijk beledigd. Ik had meer dan twaalf jaar teveel betaald en toen ik de verzekering afsloot waren een heleboel dingen onmogelijk omdat ik in een bepaalde risicogroep viel. Ik moest bijvoorbeeld drie maanden wachten voordat de uitkering van start ging. Alle voorwaarden werden nu opeens veel beter, ook de wachttijd ging van drie maanden naar dertig dagen en het scheelde me meer dan €1000,- per jaar. Ik zei tegen die meneer: 'wat een fantastisch aanbod, maar volgens mij kan dit nog wel scherper'. Hij begon te lachen en zou onderzoeken wat hij nog kon doen. Twee

dagen later kreeg ik een nog veel scherper aanbod. Hij belde toen met de vraag wat ik er van vond. Ik vertelde hem dat dit me over de streep trok om de verzekering op te zeggen, omdat er opeens heel veel mogelijk bleek wanneer je weg gaat.

1.3 Beloning betrokkenheid

Ik vind het mooi dat ik weet waar het geld naartoe gaat, dat er niet een CEO is die in een Audi A8 rijdt of dat er aandeelhouders zijn die winst uitgekeerd moeten krijgen. Onze groep bestaat al een tijdje en is nu zo groot dat er jaarlijks geld terug wordt gestort omdat de buffer is bereikt.

Een van de voordelen is dat het geld van mij blijft. Als ik besluit te stoppen kan ik mijn inleg terugkrijgen. Dat vind ik op zich een mooi gegeven, maar ik vind het ook niet heel belangrijk. Een Broodfonds is bovendien veel goedkoper per jaar. Bij de verzekering kon ik €3000,- gaan betalen bij het nieuwe aanbod, bij het Broodfonds betaal ik €1200,- per jaar. De verzekeringsmaatschappij verteld dan dat het uiteindelijk ongeveer gelijk is aangezien je de verzekering kan aftrekken van de belasting en lidmaatschap van een Broodfonds niet. Dat klopt, maar aan de andere kant hoeft er niemand in een Audi A8 te rijden van het geld dat ik nu stort.

2. Kennis/betrokkenheid

2.1 Kennis andere leden

Er is regelmatig discussie bij ons Broodfonds, er is een groep mensen die graag iedereen wil leren kennen. Zij spreken bij wijze van spreken het liefst elke maand af. Ik wil dat juist liever niet, ik hoef ook niet naar die gezellige avonden toe. Het wordt toch wel op prijs gesteld als je daar bent maar van mij hoeft dat niet. Dat levert wel discussie op, er wordt bijvoorbeeld vanuit gegaan dat je je afmeldt.

Voor mij draait het vooral om het idee dat je een collectief risico deelt. Ik hoop dat ik daar zelf nooit gebruik van hoef te maken, maar ik vind het prima als iemand anders dat wel doet. Ik hoef daar geen gezicht bij te hebben. Ik wil me ook niet bezig houden met controle of de ziekte van anderen. Ik hoorde een tijdje geleden een heel mooi voorbeeld. Tijdens de oprichtingsbijeenkomst van een nieuwe Broodfonds, toen iedereen zijn lidmaatschap moest ondertekenen, was er iemand die een mededeling wilde doen. Zij was al vanaf het begin betrokken geweest, maar zij had nu net te horen gekregen dat er bij haar kanker was geconstateerd. Zij zou daarmee de eerste zijn die gebruik ging maken van wat ze aan het oprichten waren. Er ontstond toen discussie of dat wel kon, of ze wel lid kon worden. Uiteindelijk is ze erbij gekomen. Ik was daar zelf eigenlijk wel trots op, bij een verzekeringsmaatschappij zou je er nooit bij komen. Dit is waar het om draait, dat zij toch hulp

kreeg. Het mooie van een Broodfonds is juist dat je niet gekeurd wordt, maar dat het op basis van vertrouwen gaat.

Ik heb het wel over anonimiteit, maar het is toch wel fijn om te weten bij wie het geld terecht komt. Je weet dat het geld goed terecht komt. Ik vertrouw deze mensen meer dan de aandeelhouders en een Raad van Bestuur van een verzekeringsmaatschappij. Dat het ook zelfstandig ondernemers zijn helpt wel mee. Mensen in loondienst melden zich toch sneller ziek dan zelfstandig ondernemers, bij de laatste groep gaat ziek zijn ten koste van je klantenbestand. Ik ga er van uit dat mensen echt ziek moeten zijn willen ze aanspraak maken op een gift.

2.2 Kennis concept en reglementen

Ik ben zelf bij informatiebijeenkomsten geweest, omdat wij een van de eerste groepen waren was er nog minder centrale informatievoorziening. Mensen die toen in ons bestuur zaten namen vragen mee en stelden die aan de BroodfondsMakers, een paar weken later kregen we dan de antwoorden te horen bij een nieuwe vergadering. Ook nu komen er nog vragen naar voren waaruit blijkt dat er leden zijn die niet alle informatie hebben gelezen. Laatst was er bijvoorbeeld een vraag over mantelzorg, terwijl we dat juist hadden uitgesloten, anders moet de premie weer omhoog.

Bij het besluit om lid te worden heb ik dezelfde overwegingen gemaakt als wanneer je een arbeidsongeschiktheidsverzekering afsluit. Je weet niet alles, er kunnen regels zijn waarvan je niet wist dat ze bestonden. Je leest niet alle kleine lettertjes, dat zal met het Broodfonds ook wel zijn. Het Broodfonds is wel transparanter. Als ik bel om ziek te melden dan weet ik wie er opneemt, ik kom niet in contact met mensen die andere belangen hebben dan dat ik beter wordt. Uiteindelijk draait het om vertrouwen, ik ga er van uit dat het Broodfonds opgezet is vanuit een noodzaak en niet vanuit een risicoberekening om winst te kunnen maken. Ik ga er hier van uit dat als ik ziek wordt, dat er dan wat geregeld is waar ik wat aan heb, dat ik zo goed mogelijk geholpen wordt.

3. Aanbevelingen/toekomst

3.1 Ideale groep

Bij de eerste informatiebijeenkomst waren ook wel mensen uit mijn beroepsveld aanwezig, dat groepje mensen dat ook in de film werkt is toen met een eigen Broodfonds begonnen. Ze vroegen of ik daar ook bij wilde komen, ik heb bewust gekozen om dat niet te doen. Als ik op de set sta, waar ik werk, en daar zijn ook mensen uit mijn Broodfonds dan vind ik het heel vervelend om hen de hele tijd in de gaten te houden. Van mij mag het anoniem zijn.

3.2 Toename aantal zzp'ers

Ik vind het een heel goed initiatief geweest, ik vind het ook leuk om te horen dat er meer dingen kunnen ontwikkelen. Als je kijkt naar de beroepsbevolking in Nederland: er zijn meer dan 800.000 zzp'ers. De overheid heeft van alles in het werk gesteld om het aantal zzp'ers te doen toenemen en nu komen er opeens allemaal strenge regels, bijvoorbeeld in de zorg. Volgens mij vormen zzp'ers veel meer de toekomst dan loondienst. Ik vind het goed dat het Broodfonds een particulier initiatief is, maar ik zou zeker zeggen dat de overheid het wel mag toejuichen en coulanter moet zijn. Het FNV was natuurlijk bezig met het vertegenwoordigen van zelfstandigen, maar dat hebben ze nu al een tijdje laten liggen.

Er zouden meer initiatieven als het Broodfonds opgezet kunnen worden. Misschien een soort van collectieve pensioenvoorziening. Het Broodfonds heeft mij wel de ogen doen openen dat het ook goedkoper kan. Het belastingvoordeel dat grote maatschappijen hebben heeft het Broodfonds niet eens. De prijs lijkt alleen maar omhoog te gaan door het belastingvoordeel, zo ontstaat er een markt die de overheid zelf gecreëerd heeft.

3.3 Groei Broodfonds

De volgende stap is het uitbreiden van de verzekering naar langer dan twee jaar. Dat maakt reguliere verzekeringen natuurlijk zo duur, maar daar zou binnen het Broodfonds misschien wat op bedacht kunnen worden. We zijn met meer dan honderd Broodfondsen, als iedereen net iets meer dan de huidige inleg betaalt dan kan daar een centrale pot van worden gemaakt. Vanuit een collectief hoeft het misschien helemaal niet zoveel geld te kosten. Met een grote groep kan je zo'n risico misschien afkopen, omdat een groeiende organisatie ook steeds efficiënter wordt. Maar er zijn ook leden die dit onzin vinden, die vinden dat dit de verantwoordelijkheid van het individu is.

Van mij mogen de BroodfondsMakers veel dingen blijven proberen, er mag ook best wat mislukken. Omdat het nu echt een grote groepering aan het worden is zou er bijvoorbeeld een stem gevormd kunnen worden naar de overheid toe. Als ze de stem van de gemene deler kunnen vinden dan vind ik het prima als ze ons vertegenwoordigen. Als individu wordt je nu eenmaal minder goed gehoord dan als groep. Wanneer je nu een slechte ervaring hebt met een opdrachtgever heb je vaak geen poot om op te staan, als collectief kan je veel meer afdwingen. BroodfondsMakers vertegenwoordigen zelfstandigen veel beter dan het FNV. Ze zouden bijvoorbeeld hun best kunnen doen om de slechte betalingscultuur van opdrachtgevers aan te pakken, door de overheid regels te laten opstellen. Ik weet zeker dat de helft van mijn Broodfondsgroep dit belachelijk zou vinden, maar ik denk dat dit zou kunnen.

#8: Interview deelnemer Broodfonds De Werkplaats, Den Haag 29-4-2014

1. Drijfveren

1.1 Aanleiding

De concrete aanleiding was dat ik gevraagd werd om lid te worden door iemand die ik goed kende. Zij was voorzitter van de groep en ik kende haar via een congres dat ik had georganiseerd. Toen zij dat vroeg was ik al uitgenodigd om me bij een Broodfondsgroep in Utrecht aan te sluiten, die heb ik toen afgebeeld. Ik wilde me al een tijdje bij een Broodfonds aansluiten, maar in Den Haag kwam dat nog niet heel erg van de grond. De informatiebijeenkomsten waren al geweest, die ik heb ik dus niet meegemaakt. Ik ben gelijk in contact gebracht met de initiatiefnemer, daar heb ik via de mail contact mee gehad. Ik wist al vrij veel van het concept omdat ik me er zelf al in verdiept had, ik had al besloten dat ik bij een Broodfonds wilde.

Voor mijn werk heb ik veel te maken met allerlei sociale burgerinitiatieven, dus ik had al een tijd geleden gehoord van het Broodfonds. Dat vond ik direct heel interessant, maar er was toen nog geen groep in Den Haag en ik had zelf even niet de tijd om een nieuwe groep op te zetten. Ik had een combinatie van een arbeidsongeschiktheidsverzekering met een pensioenregeling. Dat kostte mij iets van €1500,- per maand. Daar ging nog wel wat vanaf met de aftrek van de belasting, maar dan betaalde ik alsnog €750,- per maand. Ik was natuurlijk niet zelfstandig ondernemer geworden om iedere maand dusdanige hoge lasten te hebben dat ik een hoeveelheid uren moest gaan draaien waar ik niet blij mee was. De AOV hebben we toen opgezegd, mijn accountant vroeg me ook of ik het wel nuttig vond voor die hoeveelheid geld. Je krijgt sowieso pas na een jaar uitgekeerd en dan ook maar 70% van je laatste omzet. Dan heb je ook nog eens heel veel gedoe en randvoorwaarden, dus ik vond het eigenlijk ook niks. Toen heb ik anderhalf jaar zonder AOV rondgelopen, maar het idee om onverzekerd rond te lopen was ook niet prettig. Ik wilde dus werk gaan maken van het Broodfonds, toen kwam deze vraag voorbij.

1.2 Motivaties

Een Broodfonds is echt waar ik voor sta: dat je met elkaar voor elkaar zorgt op het moment dat dat nodig is. We zijn allemaal in dezelfde stad werkzaam en doen wat we mooi vinden, we willen geen geld aan elkaar verdienen maar wanneer iemand het niet zo goed heeft willen we die persoon ondersteunen.

Voor elkaar zorgen in tijden van nood, dat is voor mij een verzekering. Geld verdienen over de rug van een klant is voor mij geen verzekering. Toen ik mijn verzekeringsmaatschappij eerlijk vertelde dat ik ooit rugklachten had gehad maar dat ik daar van was genezen, kon ik me vervolgens

overall voor verzekeren behalve mijn rug. Op het moment dat je dus eerlijk bent naar een verzekeringsmaatschappij wordt je beloond met uitsluiting. Dat was voor mij de druppel.

1.3 Beloning betrokkenheid

Het is hartstikke leuk om nieuwe mensen te leren kennen, om een nieuw netwerk in je eigen stad op te bouwen. Ik vind het ook mooi om over dit concept te praten met andere mensen, ik adviseer ze ook om lid te worden. Het is een mooie beloning dat je het ook weer kan delen met anderen. Wat ik er verder fijn aan vindt is dat je weet dat als er wat gebeurt, er mensen voor je klaar staan. Dus niet: er staat geld voor je klaar, maar er zijn mensen die bereid zijn om je te steunen.

2. Kennis/betrokkenheid

2.1 Kennis andere leden

Op een groep van vijftientig ken ik er momenteel een stuk of vijf, dat is ook voldoende. Op die basis werkt het ook, op basis van vertrouwen. Ik hoef niet iedereen te kennen als ik weet dat het bij die vijf goed zit. Het is wel prettig als mensen elkaar leren kennen, ik vond het wel jammer dat ik niet bij de eerste borrel kon zijn. Als er nu iemand ziek wordt dan ken ik haar niet, dan ga ik misschien wel overwegen om even langs te gaan. Het mooie is dat het verder gaat dan geld overmaken, er zit toch collectiviteit in. Je krijgt ook een netwerk in je eigen stad.

2.2 Kennis concept en reglementen

Het is natuurlijk wel belangrijk dat mensen weten waar ze lid van zijn. Wat ik zelf bijvoorbeeld niet wist, is dat er een weging wordt gemaakt op basis van je inkomen wat je maximaal kan inleggen en ontvangen. Er wordt dus gekeken naar wat je nodig hebt per maand en wat je in kan leggen, dat is hartstikke duidelijk. Voor mij is het belangrijk dat iedereen dezelfde waarden deelt, maar wat dan de precieze motieven zijn maakt verder weinig uit.

3. Aanbevelingen/toekomst

3.1 Ideale groep

Ik vind het leuke van dit Broodfonds dat er allerlei beroepsgroepen door elkaar zijn. Het is een illusie dat een meubelmaker meer risico heeft dan ik, ik kan hier ook zo van de trap afvallen. Die risicoweging is ook fictief. Het risico is voor iedereen gelijk, terwijl verzekeringsmaatschappijen alles gaan classificeren. Terwijl de meeste ongelukken nog gewoon thuis gebeuren.

Hier zitten vijf mensen in die ik goed ken, dat vind ik prettig. Verder vind ik het juist leuk als mensen anders zijn en uit andere beroepsgroepen komen, dan kan je juist wat van elkaar leren.

3.2 Administratie

Ik vond het persoonlijk wel een heel gedoe om je inschrijving te regelen. Je kreeg een formulier van de Triodos bank, maar die moest je dan vervolgens niet invullen. Ik had ook niet in de gaten dat ik niet contact had met de Triodos bank, maar met de BroodfondsMaker die contact had met de bank. Ik snap dat dat moet, omdat de Triodos bank niet gewend is met dergelijke collectieve samen te werken. Voor mij was het wel even verwarrend. Als het makkelijker en anders kan is dat fijn. Verder is het allemaal hartstikke helder.

3.3 Groei Broodfonds

Ik vind het te gek dat het Broodfonds zo'n succes is. In de huidige transitie van de maatschappij mogen verzekeringsmaatschappijen ook wel eens een transitie ondergaan. In het begin had iedereen natuurlijk zijn twijfels: dit is wel heel klein, heeft het wel voldoende slagkracht, gaat het wel goedkomen met de uitkering. De opstart heeft misschien wat langer geduurd, maar nu ken ik in mijn eigen omgeving alleen al meerder zzp'ers die lid zijn van een Broodfonds. Voor mijn part sluiten alle 800.000 zelfstandig ondernemers zich aan bij een Broodfonds. Van mij mag het allemaal nog wel groter, ik ben altijd verbaasd dat er in het begin zo weinig aandacht voor is geweest. Inmiddels is er wel meer aandacht voor, maar volgens mij heeft iedere zzp'er hier baat bij. Dat is tegelijk wel lastig, want als je andere zzp'ers wilt bereiken dan moet je misschien andere marketing voeren. Dat past wellicht niet bij de waarden van het Broodfonds. Als je puur op de waarde van geld zou communiceren dan trek je een andere groep aan, alleen dat willen ze niet omdat je dan andere waarden kwijt raakt. Maar ik weet zeker dat als je met een tv-campagne start je binnen no-time een verdubbeling van het aantal leden meemaakt.

De vraag bij collectieven is altijd hoe lang het collectieven blijven; voor je het weet ben je een instituut. Dat zou voor mij een afhaak moment zijn. Stel dat de BroodfondsMakers de ambitie hebben om van alle losse collectieven een grote groep te maken en alle collectieven in een regio samen te voegen. Dat je niet meer met 20 maar misschien wel 500 bent, omdat de BroodfondsMakers hebben bedacht dat dat goed voor ons is. Dan zou ik afzwaaien, de kleinschaligheid is juist de kracht. Natuurlijk moet je wel voldoende slagkracht hebben, maar het moeten geen grote clubs worden.

3. Gevalstudies

Vereniging Broodfonds Broodje Brumbeek	
Soort institutie voor collectieve actie	Broodfondsgroep
Naam/omschrijving institutie	Vereniging Broodfonds Broodje Brumbeek. Het doel van de vereniging is het faciliteren van een arbeidsongeschiktheidsvoorziening, in de vorm van een schenkring voor leden van de Vereniging Broodfonds Broodje Brumbeek. Om dit doel te bereiken worden leden geworven (maximaal 50), wordt contributie geïnd en worden schenkingen gedaan aan leden ingeval van ziekte (maximaal 2 jaar).
Land	Nederland
Regio/Provincie	Gelderland
Naam stad/eenheid	Zetel: Brummen Adres: Zutphen
Eventuele nadere specificatie locatie (bv. Straat, wijk)	Stokebrand 570 (Zutphen)
Oppervlakte en begrenzing (enkel in geval van grondgebonden instituties)	Gemeente Brummen (ondernemers met een sociaaleconomische binding met deze gemeente)
Ontstaan/stichting, jaar	2013
Stichtingsjaar: met zekerheid of enkel jaar van eerste vermelding? Motiveer!	Met zekerheid. Statuten vereniging opgesteld op 12-1-2013, Broodfonds gestart op 1-2-2013.
Stichtingsdocument aanwezig?	Ja
Omschrijving stichtingsdocument (Vermeld deze ook bij de bronnen!)	Statuten (opgesteld op 12-1-2013)
Jaar van beëindiging of opheffing?	N.v.t.

Jaar van beëindiging of opheffing absoluut of ongeveer?	N.v.t.
Document m.b.t. beëindiging of opheffing aanwezig?	N.v.t.
Beschrijf document beëindiging of opheffing (Vermeld bij de bronnen!)	N.v.t.
Oorzaak van opheffing?	N.v.t.
Erkenning door lokale overheid?	N.v.t.
Beknopte geschiedenis van het collectief	
<p>Het opzetten van een Broodfondsgroep in de gemeente Brummen is in eerste instantie geïnitieerd door Brumbek Professionals, een collectief van zelfstandig ondernemers uit de regio Brummen Eerbeek. John Coopmans, inmiddels voorzitter van de Broodfondsgroep, presenteerde in februari 2012 de mogelijkheden om een Broodfonds in Brummen op te zetten aan een groep geïnteresseerden. Vanuit deze groep is op 1 februari 2013 Broodfonds Broodje Brummen van start gegaan met 24 deelnemers. Dit Broodfonds staat vanaf de oprichting los van Brumbek Professionals; ook niet-leden van Brumbek Professionals kunnen deelnemen aan de Broodfondsgroep.</p> <p>Het eerste Broodfonds is in 2006 opgezet door zelfstandig ondernemers in Utrecht. Toen het Broodfonds een goed werkend concept bleek te zijn, zijn ze vanaf 2011 begonnen met het naar buiten brengen en opzetten van nieuwe groepen. Het Broodfonds in Brummen was het vierentwintigste Broodfonds in Nederland. Hoewel deze Broodfondsgroep niet tot de eerste lichter behoort, hebben ze wel redelijk veel media aandacht gekregen. Het Klaverblad, een regionale krant, besteedde op 7 februari 2013 al een artikel aan de oprichting van de groep. In NRC Next verscheen op 6 maart 2013 een uitgebreid artikel over het Broodfonds in het algemeen. In dat artikel werd ook John Coopmans aangehaald met betrekking tot zijn ervaringen met het Broodfonds in Brummen. In april 2013 publiceerde ook AMplus, een verzekeringsblad gericht op professionals in de financiële dienstverlening, een uitgebreid artikel over Broodfondsen. Het Broodfonds uit Brummen werd als voorbeeldgroep aangehaald en ook hier werd John Coopmans uitgebreid geïnterviewd. Een opvallende overeenkomst tussen de artikelen uit NRC Next en AMplus is dat in beiden melding wordt gemaakt van één of twee leden van Broodfonds Brummen die in verband met een op handen zijnde operatie hun lidmaatschap van de groep uitstelde tot na</p>	

de operatie.
Zoals gebruikelijk is voor Broodfondsgroepen, kunnen elk half jaar nieuwe leden toetreden of huidige leden hun lidmaatschap opzeggen bij Broodfonds Brummen. Sinds de start zijn er twee van deze momenten geweest. Op 8 juli 2013 zijn acht nieuwe deelnemers toegetreden, op 6 februari 2014 zijn er nog eens twee leden bijgekomen. Op dit moment bestaat Broodfonds Brummen dan ook uit 34 leden.
Specifieke hoogte- en/of dieptepunten? Specifieke problemen?
Lidmaatschap
<i>Aantallen (zo specifiek mogelijk)</i>
34
<i>Lidmaatschap bereikbaar voor alle klassen/afkomsten?</i>
Ja. De voorwaarden betreffen de professionele achtergrond, niet op klasse of afkomst.
<i>Specifieke voorwaarden verkrijgen lidmaatschap? Proeve van bekwaamheid, inleggeld etc.</i>
Om lid te worden van welke Broodfondsgroep dan ook moet je zelfstandig ondernemer zijn en moet je je inkomen hoofdzakelijk uit je bedrijfswinst halen. Je onderneming moet minimaal een jaar bestaan (jaarcijfers moeten overlegd worden). Daarnaast moet iedereen een eenmalige bijdrage van €275,- overmaken naar de gemeenschappelijke rekening van het Broodfonds.
Specifiek voor Broodfonds Brummen geldt dat alleen zelfstandig ondernemers met een sociaaleconomische binding met de gemeente Brummen lid kunnen worden.
<i>Specifieke redenen voor royeren leden vermeld?</i>
Voor elke Broodfondsgroep gelden de volgende redenen om over te gaan tot het royeren van leden: <ul style="list-style-type: none"> - Bij betalingsachterstanden (na een waarschuwing heeft men één maand de tijd om de achterstand in te lopen); - Als blijkt dat iemand onterecht heeft aangegeven ziek te zijn; - Als leden hun Broodfondsrekening zonder toestemming van andere deelnemers voor eigen gebruik inzetten; - Als leden weigeren mee te werken aan eventuele controles in geval van ziekmelding.
<i>Voordelen van het lidmaatschap?</i>
De voorziening is opgezet om ondernemers in hun eerste levensbehoefte te kunnen voorzien ingeval van langdurige ziekte of arbeidsongeschiktheid. De schenking is bedoeld als basisvoorziening, niet als vervanging van het eerder genoten inkomen.
<i>Verplichtingen van leden?</i>

<p>De verplichtingen van leden bestaan uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het openen van een rekening bij Triodos bank en het geven van een machtiging aan het landelijke administratiekantoor van de BroodfondsMakers; - Een maandelijks periodieke overboeking van een privérekening naar deze rekening. Deze overboeking bestaat uit de contributie (€10,-) en een van tevoren gekozen vast bedrag. De hoogte van dit bedrag bepaalt ook de hoogte van de schenking wanneer men daar aanspraak op maakt; - Het schriftelijk melden van ziekte en herstel aan het bestuur van de vereniging. Deelnemers verklaren bereid te zijn mee te werken aan eventuele controles.
<p>Literatuur over gevalstudie</p>
<p>Akkermans, Adinda, 'Waarom zou je elkaar ook níét vertrouwen?', in: <i>NRC Next</i>, 6 maart 2013. Klein, Alex, 'Broodfondsen: 'Een risico met een gezicht'', in: <i>AMplus</i> (3), 22 maart 2013, 18-20. Klein, Marita, 'Brumbeek Broodfonds begonnen', in: <i>Klaverblad</i>, 7 februari 2013. Website Broodfonds Brumbeek: www.broodfondsbrumbeek.nl</p>
<p>Bronnen over gevalstudie</p>
<p><i>Concept Lidmaatschapsovereenkomst Broodfonds Broodje Brumbeek</i>, opgesteld op 31 januari 2013. <i>Reglement Broodfonds Broodje Brumbeek</i>, versiedatum: 1 november 2012. <i>Statuten Broodfonds Broodje Brumbeek</i>, aangenomen op 12 januari 2013.</p>

Vereniging Broodfonds Tollentijn	
Soort institutie voor collectieve actie	Broodfondsgroep
Naam/omschrijving institutie	Vereniging Broodfonds Tollentijn. Het doel van de vereniging is het faciliteren van een arbeidsongeschiktheidsvoorziening, in de vorm van een schenkring voor leden van de Vereniging Broodfonds Tollentijn. Om dit doel te bereiken worden leden geworven (maximaal 50), wordt contributie geïnd en worden schenkingen gedaan aan leden ingeval van ziekte (maximaal 2 jaar).
Land	Nederland
Regio/Provincie	Utrecht
Naam stad/eenheid	Utrecht
Eventuele nadere specificatie locatie (bv. Straat, wijk)	Kapelweg 7
Oppervlakte en begrenzing (enkel in geval van grondgebonden instituties)	N.v.t.
Ontstaan/stichting, jaar	2011
Stichtingsjaar: met zekerheid of enkel jaar van eerste vermelding? Motiveer!	Met zekerheid. Statuten vereniging opgesteld op 26-6-2011, Broodfonds gestart op 1-7-2011.
Stichtingsdocument aanwezig?	Ja
Omschrijving stichtingsdocument (Vermeld deze ook bij de bronnen!)	Statuten (opgesteld op 26-6-2011)
Jaar van beëindiging of opheffing?	N.v.t.
Jaar van beëindiging of opheffing absoluut of ongeveer?	N.v.t.
Document m.b.t. beëindiging of opheffing	N.v.t.

aanwezig?	
Beschrijf document beëindiging of opheffing (Vermeld bij de bronnen!)	N.v.t.
Oorzaak van opheffing?	N.v.t.
Erkenning door lokale overheid?	N.v.t.
Beknopte geschiedenis van het collectief (max. 500 woorden)	
<p>Het eerste Broodfonds (Solidair) is in 2006 opgezet door zelfstandig ondernemers in Utrecht. Toen het Broodfonds een goed werkend concept bleek te zijn, zijn ze vanaf 2011 begonnen met het naar buiten brengen en opzetten van nieuwe groepen. Broodfonds Tollentijn is de eerste groep die hier uit voort is gekomen, op 1 juli 2011 is de groep officieel gestart met 21 deelnemers (voornamelijk uit Utrecht en omstreken).</p> <p>Hoewel Tollentijn de eerste Broodfondsgroep is die is opgericht nadat het concept naar buiten is gebracht, heeft het veel minder media aandacht genoten dan menig andere groep. Broodfondsgroep Wikistad (Amsterdam), geïnitieerd door onder andere Pieter Hilhorst, heeft bijvoorbeeld veel meer aandacht gekregen.</p> <p>Desalniettemin heeft de Broodfondsgroep na bijna drie jaar 48 leden. Aangezien een Broodfondsgroep maximaal 50 leden mag hebben zal de groep niet veel groter worden.</p>	
Specifieke hoogte- en/of dieptepunten? Specifieke problemen?	
Lidmaatschap	
<i>Aantallen (zo specifiek mogelijk)</i>	
48	
<i>Lidmaatschap bereikbaar voor alle klassen/afkomsten?</i>	
Ja. De voorwaarden betreffen de professionele achtergrond, niet op klasse of afkomst.	
<i>Specifieke voorwaarden verkrijgen lidmaatschap? Proeve van bekwaamheid, inleggeld etc.</i>	
<p>Om lid te worden van welke Broodfondsgroep dan ook moet je zelfstandig ondernemer zijn en moet je je inkomen hoofdzakelijk uit je bedrijfswinst halen. Je onderneming moet minimaal een jaar bestaan (jaarcijfers moeten overlegd worden). Daarnaast moet iedereen een eenmalige bijdrage van €275,- overmaken naar de gemeenschappelijke rekening van het Broodfonds.</p> <p>Specifiek voor Broodfonds Tollentijn geldt dat nieuwe leden aangedragen moeten worden door</p>	

<p>ten minste één huidig lid. Voor geïnteresseerden wordt een informatiebijeenkomst georganiseerd, waarbij ook ruimte zal zijn om enkele leden te ontmoeten. Daarnaast vindt een digitale kennismaking plaats (vragen die per mail beantwoord moeten worden); aspirant-leden moeten akkoord worden bevonden door alle leden voor toetreding mogelijk is.</p> <p>Tot slot heeft het Broodfonds nog toelichtingen op de algemene voorwaarden geformuleerd: Er worden periodes van uitzondering toegestaan waarin leden tijdelijk minder dan 50% van hun inkomen uit hun onderneming halen. In zo'n periode kan alleen worden deelgenomen voor het laagste schenkingsniveau;</p> <p>Iemand die weet dat hij/zij arbeidsongeschikt is en niet in staat om inkomen uit zijn/haar onderneming te halen, of iemand die ten tijde van toetreding van plan is zich te laten behandelen kan geen aanspraak maken op schenkingen uit het Broodfonds. Hierbij is de gezondheidssituatie van de inschrijfdatum het uitgangspunt.</p>
<p><i>Specifieke redenen voor royeren leden vermeld?</i></p>
<p>Voor elke Broodfondsgroep gelden de volgende redenen om over te gaan tot het royeren van leden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bij betalingsachterstanden (na een waarschuwing heeft men één maand de tijd om de achterstand in te lopen); - Als blijkt dat iemand onterecht heeft aangegeven ziek te zijn; - Als leden hun Broodfondsrekening zonder toestemming van andere deelnemers voor eigen gebruik inzetten; - Als leden weigeren mee te werken aan eventuele controles in geval van ziekmelding.
<p><i>Voordelen van het lidmaatschap?</i></p>
<p>De voorziening is opgezet om ondernemers in hun eerste levensbehoefte te kunnen voorzien ingeval van langdurige ziekte of arbeidsongeschiktheid. De schenking is bedoeld als basisvoorziening, niet als vervanging van het eerder genoten inkomen.</p>
<p><i>Verplichtingen van leden?</i></p>
<p>De verplichtingen van leden bestaan uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het openen van een rekening bij Triodos bank en het geven van een machtiging aan het landelijke administratiekantoor van de BroodfondsMakers; - Een maandelijks periodieke overboeking van een privérekening naar deze rekening. Deze overboeking bestaat uit de contributie (€10,-) en een van tevoren gekozen vast bedrag. De hoogte van dit bedrag bepaalt ook de hoogte van de schenking wanneer men daar aanspraak op maakt; - Het schriftelijk melden van ziekte en herstel aan het bestuur van de vereniging. Deelnemers verklaren bereid te zijn mee te werken aan eventuele controles.
<p>Literatuur over gevalstudie</p>

Website: www.broodfonds.nl
Bronnen over gevalstudie
<i>Concept Lidmaatschapsovereenkomst Broodfonds Tollentijn, geldig per 1 juli 2011.</i> <i>Reglement Broodfonds Tollentijn, versiedatum: 13 november 2011.</i> <i>Statuten Broodfonds Tollentijn, aangenomen op 26 juni 2013.</i>